

[Udenrigsministeren.]

her i folketinget og foreslå de 200 mill. kr. sat op til 400 mill. kr., eller hvilket beløb der nu kan tænkes, kan ikke være særlig sinkende for arbejdet med disse problemer.

Jeg skal heller ikke komme nærmere ind på fru Else-Merete Ross' betragtninger, som jeg mener vi kan tage op i udvalget. Jeg vil dog gøre den enkelte bemærkning, at når fru Else-Merete Ross, forstod jeg, forestillede sig, at man skulle indføre som betingelse for at yde garanti en tvangsmæssig ordning for uddannelse af lærlinge, vil jeg advare imod, at vi her, hvor vi står over for at påbegynde en ny praksis og noget nyt, omgærdet det med alt for mange restriktioner. Jeg tror, det er bedst, at vi får lov til lidt friere først at indvinde vore erfaringer; på basis af de indvundne erfaringer kan vi så senere komme tilbage til en nærmere præcisering af lovens tekst på forskellige områder, hvis disse erfaringer skulle tilsige det.

Til hr. Rimstad og hr. Niels Westerby vil jeg sige, at jeg går ud fra, at også de problemer, de to medlemmer rejste, vil blive underkastet drøftelse i udvalget.

Til slut den bemærkning til hr. Poul Dam, der gav en noget betinget tilslutning til lovforslaget, at jeg forstår godt det principielle udgangspunkt for hans betingethed, og jeg kan i og for sig også have sympati for nogle af de tanker, af mere principiel karakter, som han gav udtryk for, f. eks. med hensyn til statslig repræsentation i private aktieselskaber og fælles foretagender imellem staten og det private erhvervsliv. Det er jo noget, vi ikke er helt ukendt med her i landet, men jeg vil bestemt advare hr. Poul Dam imod at forsøge på at smugle noget sådant ind igennem denne lovgivning; jeg er bange for, at det vil være at lægge gift for den. Jeg vil i hvert fald ikke tilråde udvalget at imødekomme hr. Poul Dams synspunkter på dette område. Jeg tror kun, det ville virke skadeligt for det, der er

hovedformålet, nemlig et udvidet samarbejde med udviklingslandene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til det udvalg, som tinget har nedsat angående forslag til lov om udsendelse af frivillige til udviklingslandene. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til udenrigsministeren af Kai Moltke, Aksel Larsen og Poul Dam:

„Hvilke oplysninger kan regeringen give om udviklingen af konflikten i Vietnam, og hvilket initiativ har regeringen eventuelt overvejet?“

Ordføreren for forespørgerne (Kai Moltke): Når jeg har ønsket at få en redegørelse i tinget af udenrigsministeren, så er det, fordi det forekommer mig, at udviklingen i Vietnam på to områder har udviklet sig i den grad til det værre, at en præcisering af danske standpunkter både kan være berettiget og ikke uden værdi for at tilkendegive vor stilling til det, der foregår ude i verden.

At situationen på to områder har forværret sig, skyldes begivenheder med hver sit perspektiv og sin udvikling. Det ene er, at konflikten har nået et punkt, hvor faren for, at den slår om i en international trussel mod freden, er ganske åbenbar. Jeg kan blot minde om den alvorlige erklæring, der den 3. marts blev afgivet af USAs forsvarsminister McNamara:

„Det ville ikke være fornuftigt at benægte den risiko for en krig med Kina, som forsvaret af Sydvietnam medfører

[Kai Moltke.]

for USA — en risiko, der dog ikke udspringer direkte af de operationer, der føres i Vietnam, men af de traktater, Washington har underskrevet. De Forenede Stater skyr ingen anstrengelse for at lade de kinesiske ledere forstå, at de begrænsede amerikanske mål i Vietnam ikke rummer nogen trussel mod dem, og at der ikke findes nogen berettiget grund for Peking til at blande sig i krigen i Vietnam.“

Her siges det altså rent ud fra amerikansk side, at risikoen for, at dette kan blive en krig af et langt større format, er til stede, og over for en sådan situation er det vel ganske givet, at alle de kræfter, som vil undgå en verdenskatastrofe, prøver på at influere på begivenhederne så vidt muligt. Allerede den udvikling, der foregår i Vietnam, viser tydeligt, hvad der er baggrunden for denne risiko. Endnu for et par år siden var der ca. 20.000 amerikanske tropper i Vietnam. I dag er der officielt 215.000; der afsendes for tiden nye 20.000, og det bebudes, at inden 1. juli skal styrkerne yderligere forhøjes med 90.000. Man nærmer sig altså de 350.000.

Endvidere er opbudet af våben ikke ringe; jeg har her de tal, som blev opgivet af USAs forsvarsminister. Man disponerer i øjeblikket i Sydvietnam over en årlig mængde ammunition på 1,7 mill. luftbomber, på 16 mill. håndgranater og 11 mill. artillerigranater. Jeg tror ikke, der skal megen fantasi til at forestille sig, at hvis dette kolossale våbenlager, der langt overskrider, hvad der blev benyttet under Korea-krigen, skal fyres af i de kommende måneder, så vil den hjælp, som Sydvietnam angiveligt modtager, i meget væsentlig grad betyde den totale ødelæggelse af store dele af landet. Og her kommer det humanitære moment ind. Kan man hjælpe et folk ved bogstavelig talt gradvis at ødelægge, afbrænde alle de ressourcer, på hvilke nationens eksistens o. s. v. bygger?

Jeg kunne samtidig lide at komme med endnu et citat af en af de amerikanere, der vel må formodes at have det største kendskab til, hvor den nuværende kurs fører hen. Det er en erklæring, der blev afgivet den 12. august 1964 på et møde, og hvori det hed:

„Andre er ivrige efter at udvide konflikten. De opfordrer os til at stille amerikanske drenge til rådighed for at udføre det job, asiatiske drenge skulle gøre. De opfordrer os til at indlede en hensynsløs aktion, som kan sætte millioners liv på spil, som kan inddrage hele Asien, og som sikkert vil true hele verdens fred. Endvidere ville en sådan aktion overhovedet ikke byde på nogen løsning af Vietnams virkelige problemer.“

Ja, det er ikke den demokratiske ordfører, senator Mike Mansfield; det er heller ikke formanden for den udenrigspolitiske komité i senatet, Fulbright — det er tilfældigvis USAs præsident, Lyndon Johnson, der under valgkampen mod Barry Goldwater fremsatte denne fremsynede erklæring om, hvad en yderligere udvidelse af krigsanstrengelserne ville ende i. Dengang havde jeg det indtryk, at man her i Danmark var enig med Johnson; så er spørgsmålet: er man lige så enig med Johnson, når han i dag gennemfører Barry Goldwaters program under sådanne former, at — som han selv sagde — verdensfreden trues?

Når jeg tager disse ting frem som begyndelse, er det først og fremmest, fordi situationen er truende og det derfor ikke er nok, at man giver udtryk for at være bekymret; tiden må vel være inde til, at man tager en konkret stilling. Nu er det jo ikke let for et lille land at bidrage til ændring af en politik, som bestemmes af langt større magter. Det er heller ikke let at finde den generalfaktor for fredens oprettelse, som skal til for at bringe dette vanvid til ophør.

Men det, vi kan gøre i den nuværende situation, er at se på nogle af de ting, som udgør nogle fundamentale træk i udviklingen i Vietnam, se på, hvad de, som har undersøgt billedet mest i international målestok, har ment ville være mest påkrævet som grundlag for freden. Se, den 9. marts — altså for ikke så længe siden, for en uge siden — anså De Forenede Nationers generalsekretær, U Thant, det for nødvendigt mod sædvane at lade sin pressesekretær offentliggøre en kort, moderat og yderst koncis erklæring om, hvad fredens oprettholdelse kræver i den givne situation og i det givne moment. Da jeg gerne vil have, at folkettinget i så vid udstrækning som muligt gøres bekendt med dette dokument,

[Kai Moltke.]

som jo er en følge af alle de forhandlinger, U Thant har ført til begge sider og gennem forskellige mæglere, vil jeg gerne opridsede de punkter, U Thant opstiller i sin erklæring, og gøre det ordret. Han siger i 9. marts-erklæringen at

„ethvert skridt for at bringe parterne nærmere til en forhandling må omfatte følgende:

1. Indstilling af bombardementerne af Nordvietnam,

2. en væsentlig reduktion af den militære aktivitet i Sydvietnam fra alle parter side,

3. deltagelse af den nationale befrielsesfront (Vietcong) i enhver fredelig regulering.“

U Thant fortæller sig ikke i denne situation. U Thant sammenfatter her de faktorer, som må indgå i enhver fredelig ordening, hvis man ikke forgæves skal bekende sig til freden og modarbejde den. Derfor kunne jeg tænke mig, at udenrigsministeren i forbindelse med disse ting, når han tager ordet her i dag, også søger klart at formulere, hvilken stilling Danmark indtager i dag over for den aktivitet, der udfoldes af De Forenede Nationers generalsekretær for efter evne at prøve at få slukket det bål, som i øjeblikket kun bringer ødelæggelse i Vietnam. Da jeg senere, når jeg har hørt udenrigsministeren, kan vende tilbage til sagen og få ordet, vil jeg foreløbig efterlyse: hvordan er regeringens, hvordan er udenrigsministerens, hvordan er folketingets stilling til denne erklæring fra U Thant? Er man villig til at komme med en klar dansk tilslutning til de punkter, som FN's generalsekretær trækker op, og derved i den givne situation øve en positiv støtte til de fredsbestrebelse, som udfoldes af De Forenede Nationer?

Udenrigsministeren (Per Hækkerup): Hovedformålet med Genèveaftalen af 1954 om Vietnam var at få bragt krigshandlingerne i området til ophør. For at nå dette mål, var det nødvendigt som en midlertidig foranstaltning at skille de stridende parter ved oprettelse af en militær demarkationslinje. Det blev på konferencen klart understreget, at denne demarkationslinje ikke måtte opfattes som en politisk eller terri-

torial grænse, og våbenhvileaftalen indeholdt da som bekendt også bestemmelser, der sigtede mod landets genforening som et resultat af frie, kontrollerede valg, der skulle finde sted senest i sommeren 1956, når situationen var tilpas afklaret. Det var altså ikke hensigten med Genèveaftalen at tilvejebringe en permanent deling af landet, men konferencepartagerne udtrykte tværtimod respekt for Vietnams suverænitet, uafhængighed og territoriale integritet.

Udviklingen blev imidlertid en anden. Regeringen i Sydvietnam nægtede at anerkende Genèveaftalen, som den fandt var afsluttet hen over hovedet på den uden at tilgodese det vietnamesiske folks legitime interesser. Med henvisning hertil og til, at det i Nordvietnam etablerede kommunistiske styre umuliggjorde frie valg, vægrede Sydvietnam sig ved at optage de forhandlinger med styret i Hanoi, som skulle forberede valgene, og Genèveaftalens bestemmelser om landets genforening blev derfor aldrig opfyldt. De nordvietnamesiske ledere indledte på deres side i strid med Genèveaftalens bestemmelser en infiltrations- og undermineringskampagne til støtte for modstandere af regeringen i Saigon.

Resultatet af disse brud på den aftale, der — om den var blevet opfyldt af begge parter — kunne have sikret freden i Indokina, blev en gradvis forværring af situationen i Vietnam, og i 1962 kunne kontrolkommissionens flertal konstatere alvorlige krænkelse af Genèveaftalen fra begge sider. Kimen til konflikten i dag ligger således i forsyndelser helt fra 1955.

Efter den velkendte episode i Tonkinbugten i august 1964, der udløste et begrænset antal amerikanske gengældelsesangreb på mål i Nordvietnam, tilspidsedes situationen hastigt med det resultat, at man fra amerikansk side i februar 1965 besluttede at søge at dæmme yderligere op mod den voksende nordvietnamesiske infiltration i Sydvietnam ved fra luften at rette angreb mod nordvietnamesisk territorium og ved gradvis og efterhånden i stigende tempo at øge antallet af amerikanske tropper i Sydvietnam.

Adskillige forsøg blev i løbet af 1965 gjort for at få krigen standset. Fra britisk side forsøgte man at få en mægling iværksat ved at lade tidligere udenrigsminister Gordon

[Udenrigsministeren.]

Walker rejste til Østasien; initiativet løb som bekendt ud i sandet, fordi Gordon Walker ikke fik adgang til Hanoi. Et britisk forsøg på gennem en Commonwealth-mission at få forhandlinger i gang havde ikke større succes lige så lidt som de britiske forsøg på at bevæge Sovjetunionen som den anden formand for Genèvekonferencen til et samarbejde om en genindkaldelse af konferencen. 17 uforpligtede lande prøvede ligeledes at få forhandlinger i gang med samme negative resultat. FN's generalsekretær U Thant havde ikke større held til at få parterne i tale, og ej heller bestræbelser udfoldet af paven har givet noget resultat.

Ingen af de fredsbestræbelser, der blev udfoldet i løbet af 1965, førte således til noget, og den militære opbygning i området blev ikke bremsset, men er tværtimod fortsat i stigende tempo.

Den 7. april 1965 fremsatte De Forenede Staters præsident i sin velkendte tale i Baltimore tilbud om uden forhåndsbetingelser at indlede forhandlinger med Nordvietnam. Tilbuddet afvist fra nordvietnamesisk side.

De nordvietnamesiske vilkår for fred i Vietnam blev nedfældet i de såkaldte fire punkter af 8. april 1965. De nordvietnamesiske vilkår omfatter en bekræftelse af det vietnamesiske folks ret til fred, uafhængighed, suverænitæt, enhed og territorial integritet; en tilbagetrækning af de amerikanske styrker fra Sydvietnam og standsning af alle overgreb mod Nordvietnam; en nøje overholdelse af Genèveaftalens bestemmelser om Vietnams to militære zoner, indtil Vietnams fredelige genforening er etableret; afgørelse af Sydvietnams indre anliggender ved det sydvietnamesiske folk selv i overensstemmelse med FNLs program; og endelig afgørelse af Vietnams fredelige genforening ved det vietnamesiske folk i begge zoner.

I en fempunktserklæring af 22. marts 1965 havde FNL — eller, som bevægelsen også kaldes, Vietcong — formuleret sit standpunkt til en forhandlingsløsning. I erklæringen betegnes enhver forhandling som nytteløs, hvis De Forenede Stater nægter at trække sine tropper ud af Sydvietnam, og hvis FNL — som det siges; „den eneste

virkelige repræsentant for de 14 millioner sydvietnamesere“ — ikke får et afgørende ord at sige. Flere af punkterne i Nordvietnams og FNLs erklæringer er ikke ganske klare, og jeg vil senere vende tilbage til dette spørgsmål.

Fra amerikansk side er der i december 1965 fremsat et fredsprogram på 14 punkter. Der er ikke tale om 14 betingelser, men om en klarlæggelse af USAs synspunkter med hensyn til, hvilke elementer der efter amerikansk mening kan indgå i en fredsordning for Sydøstasien.

Blev en forhandlingsløsning ikke nået i løbet af 1965, skete der dog således en præcisering af parternes standpunkter, hvilket i sig selv er et lille fremskridt. Nu har parterne i hvert fald nogenlunde klarhed over, hvor de står.

1965 sluttede med en kortvarig våbenhvile i julehelligdagene efterfulgt af en tilsvarende pause i januar omkring det budhistiske nytår. Samtidig standsedes de amerikanske angreb på mål i Nordvietnam, efterfulgt af velpublicerede og energiske amerikanske forsøg på at få skabt fred i Vietnam. Bombepausen varede i 37 dage, men udløste ikke nogen gunstig reaktion i Hanoi. Med udgangen af januar ophørte denne pause, og angrebene går i dag videre i samme omfang som tidligere.

Ser vi på den militære situation i Vietnam i dag, må vi konstatere, at den ikke giver meget håb om en snarlig fred. Fra begge sider opbygges det militære apparat, tabene er betydelige, og begge parter kampvilje synes usvækket. Guerillatropperne i Sydvietnam anslås til omkring 250.000 mand, hvoraf dog kun ca. 75.000 mand er egentlige kamptropper. Af disse sidste angives omkring 20.000 at være regulære nordvietnamesiske tropper, der i de senere måneder skal være trængt ind i Sydvietnam i et antal af flere tusinde pr. måned. Det er klart, at disse oplysninger om Vietcongs styrker og antallet af nordvietnamesiske enheder i Sydvietnam som næsten alle meldinger fra krigsskuepladsen må tages med betydeligt forbehold.

Over for disse styrker står i første række den sydvietnamesiske regerings tropper, der udgør ca. 650.000 mand, hvoraf dog kun halvdelen er egentlige kamptropper. Ved siden af regeringsstyrkerne står over 200.000

[Udenrigsministeren.]

amerikanske tropper udrustet med de mest moderne våben samt betydelige fly- og flådestyrker. Endelig har Sydkorea, Australien og New Zealand sendt troppstyrker i et antal af tilsammen omkring 25.000 mand til Sydvietnam — et antal, der ventes fordoblet i nær fremtid.

Jeg synes, dette sidste er et forhold, som vi bør tage med i vore overvejelser, når vi vurderer Vietnamkrigen. Lande som Australien og New Zealand, der har ganske samme demokratiske traditioner og frihedsidealere som vi selv, og som har begivenhederne tæt inde på livet, har overvejet, hvilke konsekvenser det ville få for deres egen sikkerhed, hvis den kommunistiske ekspansion i Sydøstasien ikke standses i Vietnam, men får lov til at fortsætte i andre lande, og har i konsekvens af disse overvejelser truffet beslutning om at sende tropper til Vietnam.

Jeg skal ikke her opholde mig ved krigens rædsler i Vietnam, som vi takket være den amerikanske demokratiske indstilling til pressens frihed har fået et så grundigt billede af. Vi ved alle, at krig er grufuld; krigen i Vietnam adskiller sig i så henseende ikke fra andre krige, og som i andre krige begås der i Vietnam handlinger, som må virke oprørende på civiliserede mennesker. Disse vore følelser giver imidlertid intet bidrag til løsning af de problemer, vi står over for.

Siden den 7. februar 1965 har amerikanske og sydvietnamesiske fly — med en pause på 5 dage i maj 1965 og en 37 dages pause fra slutningen af december og i hele januar måned i år — angrebet mål i Nordvietnam. Under den sidste pause gav jeg her i tinget udtryk for ønsket om fortsat tilbageholdenhed på det militære område og lod disse udtalelser gentage i Det nordatlantiske Råd. Da De Forenede Staters regering i slutningen af januar i år meddelte os, at de så sig nødsaget til at genoptage angrebene, gav jeg over for den amerikanske regering og offentligt udtryk for min beklagelse af denne beslutning såvel som af, at tilbuddet om forhandlinger ikke var blevet modtaget fra nordvietnamesisk side.

Bombeangrebene på Nordvietnam må selvsagt give regeringen anledning til overvejelser. I det omfang angrebene tjener til at vanskeliggøre eller hindre den nordvietnamesiske infiltration og derved til at

mindske presset mod de amerikanske og sydvietnamesiske tropper, spiller militære overvejelser ind, som vi ikke har mulighed for at bedømme. For så vidt der imidlertid er tale om forsøg på at lægge et almindeligt pres på Nordvietnams regering, maner de erfaringer, der er gjort ved andre lejligheder med hensyn til de psykologiske virkninger af luftkrig på befolkningens kampmoral, til eftertanke. Dette synspunkt har vi fremhævet over for USA.

Hvorledes krigen i Vietnam vil udvikle sig, er det vanskeligt at udtale sig om. I takt med forøgelsen af Vietcongs og Nordvietnams tropper i Sydvietnam må vi regne med en opbygning af den amerikanske styrke. Kommer der ingen politisk løsning på konflikten, må vi befrygte, at kampene vil blive stadig hårdere, uden at noget vendepunkt er i sigte, og uden at der nås en definitiv militær afgørelse, for en sådan tror jeg ikke er mulig. Vi har ganske vist ikke i øjeblikket konkret grundlag for at befrygte, at krigen går i retning af en ukontrollabel udbredelse. Det synes, som om USA på den ene side og Nordvietnams allierede på den anden side nøje overvejer hvert skridt; men det er naturligvis med dyb bekymring, at regeringen følger udviklingen. I en sådan konflikt er der altid fare for, at begivenhederne tager magten fra menneskene.

Jeg sagde før, at jeg ikke anser en militær løsning af Vietnamkonflikten for mulig. Jeg anser det ligeledes for urealistisk at tænke sig, at en amerikansk tilbagetrækning kunne være acceptabel for USA, medmindre der forinden er skabt garantier for Sydvietnams adgang til frit at bestemme sin skæbne. Det er urealistisk at tro, at den amerikanske regering eller den brede amerikanske opinion ville acceptere denne mulighed.

Det er heller ikke rigtigt — som det ses hævdet i Nordvietnam og af og til også herhjemme — at en sådan ensidig tilbagetrækning ville være ensbetydende med den fuldstændige opfyldelse af Genèveaftalerne. En fordomsfri løsning af disse aftaler viser klart, at demarkationslinjen vel ikke er en nationalgrænse, men dog skal tjene til at spærre for bevægelser mellem nord og syd, indtil en genforening kan finde sted, og at der består pligter til neutralitet og ikke-indblanding på begge sider af linjen.

[Udenrigsministeren.]

Tilbage bliver, at en løsning af Vietnam-konflikten kun kan ske gennem forhandlinger. Den politiske situation i dag tyder imidlertid ikke på, at en sådan løsning er inden for rækkevidde i en nærmere fremtid. Fra amerikansk side har man erklæret sig rede til at forhandle uden forhåndsbetingelser; fra nordvietnamesisk side har man opstillet visse vilkår for disse forhandlinger. Hvad der står imellem parterne, synes at samle sig om tre spørgsmål: hvad ligger der i kravet om de amerikanske troppers tilbagetrækning, i kravet om anerkendelse af FNL som den eneste virkelige repræsentant for det sydvietnamesiske folk og i kravet om, at Sydvietsnams indre anliggender skal afgøres af det sydvietnamesiske folk selv i overensstemmelse med FNLs program?

Hvad kravet om de amerikanske troppers tilbagetrækning angår, har man fra amerikansk side som bekendt erklæret sig rede til at foretage en sådan tilbagetrækning, når freden er sikret. For så vidt det nordvietnamesiske krav derfor skal opfattes som et krav, der skal imødekommes gennem en forhandlet fredsordning, er der således ingen uenighed mellem parterne. Skal det imidlertid opfattes som en betingelse, der skal være opfyldt, inden forhandlinger overhovedet påbegyndes — og dette synes i hvert fald for tiden at være Nordvietsnams standpunkt — er kravet klart uacceptabelt for De Forenede Stater.

Når man i Hanoi mener at kunne opstille dette krav som en forhåndsbetingelse, beror det efter mit skøn på, at man i Nordvietnam i høj grad overvurderer egen styrke og undervurderer den amerikanske vilje til at fastholde sin politik og derfor tror på en amerikansk tilbagetrækning og Vietcongs militære sejr som resultat. Som sagt anser jeg en sådan udvikling for ganske urealistisk, og jeg kan kun advare imod, at man bestyrker Hanoi i denne tro, der er uden grundlag i de politiske realiteter i De Forenede Stater. Over for regeringen i Hanoi har vi fra dansk side fremhævet, at vi ikke anser en militær sejr for mulig. Et lille håb for fremtiden ser jeg dog i den omstændighed, at det skriftligt formulerede nordvietnamesiske krav om amerikansk rømning af Sydvietnam ikke ganske udelukker en ændret fortolkning, hvorefter kravet om

tilbagetrækning fra at være en forhåndsbetingelse bliver et udtryk for det tilstræbte forhandlingsresultat.

Det andet problem, der står mellem parterne, er Nordvietsnams krav om, at FNL skal anerkendes som den eneste virkelige repræsentant for Sydvietsnams folk. Fra amerikansk side har man sagt, at Vietcong ikke ville have nogen vanskelighed ved at blive repræsenteret i kommende fredshandlinger, at dette ikke ville være et uoverstigeligt problem. Derimod har man ikke villet acceptere FNL som den eneste repræsentant for Sydvietnam, hvilket ville udelukke regeringen i Saigon fra at deltage i forhandlinger. Den fra nordvietnamesisk og FNL-side anvendte formulering, at FNL må betragtes som den eneste virkelige repræsentant for det sydvietnamesiske folk, som — med FNLs egne ord — må have et afgørende ord at sige, synes imidlertid ikke i sig selv at udelukke andre sydvietnamesiske repræsentanter fra at deltage i eventuelle forhandlinger, og det er måske muligt, at dette spørgsmål kunne løses, hvis man blot kunne blive enig om nødvendigheden af at optage forhandlinger.

Det tredje problem, der står imellem parterne, er den amerikanske nægtelse af at acceptere Hanois krav om, at Sydvietsnams indre anliggender må afgøres af det sydvietnamesiske folk selv i overensstemmelse med FNLs program. Det er her eftersætningen — „i overensstemmelse med FNLs program“ — der stiller sig i vejen for en amerikansk accept. Det er imidlertid noget uklart, hvad der menes med den nævnte formulering. Vender man eksempelvis sætningen om, så den kommer til at lyde: i overensstemmelse med FNLs program må Sydvietsnams indre anliggender afgøres af det sydvietnamesiske folk selv, ville der næppe være nogen hindring for amerikansk accept. Det bagved liggende problem er vistnok en meningsforskel angående metoder, sikkerhedsbestemmelser og kontrol i forbindelse med det vietnamesiske folks selvbestemmelse, som har sin rod i forskellene mellem den fra Kina inspirerede kommunisme i Nordvietnam på den ene side og amerikanske, d. v. s. vestlige forestillinger om demokratiets væsen på den anden. At de kredse, der er ved magten i Saigon, i deres forestillinger om disse praktiske spørgsmål antagelig ligger tættere

[Udenrigsministeren.]

ved Nordvietnam, omend med omvendt politisk fortegn, end ved USA, nævner jeg kun for en ordens skyld.

De tre problemer, jeg her har ridset op, forekommer mig at være de centrale vanskeligheder, der for tiden stiller sig i vejen for en forhandlingsløsning. Som jeg har anført, er Nordvietnams og FNLs betingelser behæftet med en vis uklarhed i formuleringen. Jeg er bange for, at tiden endnu ikke er moden til, at disse problemer kan ryddes af vejen; men det er vel muligt, at dette kan ske, når ændrede politiske forudsætninger bringer forhandlinger inden for rækkevidde.

Skal man i dag arbejde for at fremme en forhandlingsløsning i Vietnam, tror jeg, at det vigtigste er at få bevægelse i de politiske fronter og komme ud af det nuværende dødvande.

Det første, der må til, er en nedsættelse af krigsaktiviteten — på begge sider.

Dernæst må det være klart, at både FNL og Saigonregeringen må være med ved forhandlingsbordet.

For det tredje forekommer det mig væsentligt allerede nu at prøve at finde frem til karakteren af det overgangsstyre, der må indsættes i Sydvietnam med henblik på at gennemføre de frie valg, der må blive resultatet af en forhandlingsløsning. Det er klart, at man fra nordvietnamesisk og Vietcongside ikke vil kunne acceptere, at frie valg skal finde sted alene ved et samarbejde mellem Saigonregeringen og en international kontrolinstans. Vietcong har som bekendt magten i udstrakte dele af Sydvietnam og vil i konsekvens heraf anse det for naturligt, at den også får et stort ord at skulle have sagt, når valgene forberedes. Kommer FNL ikke på en eller anden måde med i det overgangsstyre, der må etableres i Sydvietnam inden valgene, tror jeg ikke, at dette styre vil kunne nyde den tillid, som det må have hos alle parter, for at de intervenerende kræfter kan trækkes bort og frie, internationalt kontrollerede valg derefter kan finde sted og nyde almindelig anerkendelse.

Endelig for det fjerde: de indledende skridt må ske i fortrolighed. Så oprigtig den amerikanske fredsoffensiv efter vor opfattelse var, gjorde den intet indtryk på den anden side. Den blev afvist af dem som

propaganda, noget, som repræsentanter for østlandene også har fremført i samtaler med mig.

Hr. Kai Moltke spurgte mig — og det vil være naturligt at berøre det i denne forbindelse — hvorledes den danske regering stillede sig til de 3 punkter, som U Thant, FNs generalsekretær, har understreget som afgørende punkter for at opnå forhandlinger i Vietnamspørgsmålet. Som hr. Kai Moltke vil have hørt af det, jeg har sagt, dækkes de 3 punkter af de 4 punkter, jeg har nævnt, og jeg kan derfor sige, at den danske regering er helt enig med FNs generalsekretær i hans vurdering, sådan som den har fundet udtryk i dette trepunktsprogram, og at vi naturligvis gerne vil gøre, hvad vi kan for at hjælpe FNs generalsekretær med på det grundlag at søge at få forhandlinger i Vietnamspørgsmålet bragt i stand.

Regeringen har i sin politik i Vietnamspørgsmålet taget sit udgangspunkt i, hvad vi efter nøje overvejelse må anse for de magtpolitiske realiteter, og vi har lagt vægt på at søge at undgå, at atmosfæren unødigt oplades ved ensidige angreb mod en enkelt af krigens parter. Skal forhandlinger kunne komme i gang, bidrager man ikke hertil ved følelsesbetonede angreb, der højst kan skabe øget spænding.

Krigen i Vietnam er ikke Danmarks krig. Vi er ikke deltagere i den. Den vedkommer os som mennesker. Den vedkommer os også, fordi den har bragt en pause i afspændingen og på grund af sine farlige konsekvenser for fred og sikkerhed i verden, hvis den fortsætter og udvides. Vi har ikke på noget tidspunkt godkendt USAs politik i Vietnam. Det er vi heller ikke blevet bedt om. Men det fremgår af, hvad jeg allerede har sagt, at vi ikke har lagt skjul på, at vi på visse punkter er uenige med den amerikanske politik. På baggrund af udviklingen i Vietnam gjorde jeg det endvidere for snart et år siden i NATOs ministermøde klart, at vi måtte advare mod en generel politik, der kunne føre til tilsvarende akutte situationer andre steder i verden.

Vi har også over for Hanoi fremsat vore kommentarer til den nordvietnamesiske præsidents brev til kongen og har her påpeget nødvendigheden af en løsning af konflikten gennem forhandlinger mellem alle konfliktens parter, herunder FNL, på

[Udenrigsministeren.]

Genveaftalernes grund og af etableringen af et overgangsstyre i Sydvietnam. Vi har fremhævet, at vi ikke anser en militær løsning for mulig, og udtrykt håb om, at Nordvietnam vil gøre sin indflydelse gældende for at få genindkaldt Genèvekonferencen.

Vi har på nordisk basis drøftet mulighederne for et initiativ, der kunne virke befordrende på en genindkaldelse af Genèvekonferencen, men har måttet se i øjnene, at der ikke for tiden er plads for et sådant initiativ. Tiden er heller ikke moden til nye initiativer fra dansk side.

Det, det drejer sig om i dag, er: hvordan tilvejebringes forhandlinger? Det gælder om at opnå en så afspændt atmosfære som muligt. Kunne vi foreløbig blot nå dertil, at parterne fik en fortrolig dialog i gang om enkelte led i en fredsordning, ville meget være vundet. Regeringen vil selvsagt nøje følge udviklingen, og skulle der vise sig mulighed for, at vi kan yde et bidrag — det være sig nok så beskedent — til at få en sådan dialog i gang, er vi parat til at yde det. Men når dette er sagt, bør det nok også siges, at meget taler for, at de principielle modsætninger i tænke måde og værdimålere er så dybtgående, at kun tiden og de håndgribelige kendsgerninger, som den fører med sig, vil kunne fremtvinge et sindelagsskifte, som atter kan føre til en forhandling.

Der er ingen vej ud af denne konflikt undtagen over forhandlinger. Parterne ved, at vi som de fleste øvrige folk i verden nærer et indtrængende håb om, at stridens parter vil komme hinanden i møde og indlede forhandlinger. Vi håber selvfølgelig, at de vil gøre det snarest og derved sikre en ordening, der fører til en standsnng af krigen, til fjernelse af alle fremmede tropper, og som sikrer freden i området og det vietnamsiske folks ret til selv at råde over sin skæbne. Men jeg ville føre folketinget bag lyset, hvis jeg forsøgte at give indtryk af, at dette håbs virkeliggørelse skulle være noget, der ligger lige om hjørnet.

Ordføreren for forespørgerne (Kai Moltke): Ja, jeg skal ikke lægge skjul på, at udenrigsministerens redegørelse på en række punkter betød, lad os sige en udviklet formulering af regeringens politik, som

kun kan hilses med glæde. I særdeleshed tror jeg, at det utvetydige svar som landets udenrigsminister her har givet om, at man helt fra regeringens side tilslutter sig de 3 punkter i U Thants sidste erklæring, er yderst værdifuldt, fordi det betyder en styrkelse af mulighederne for at udfolde fredens kræfter gennem sådanne organer, som i øjeblikket har al autoritet i behold. Og når udenrigsministeren på regeringens vegne afgiver denne erklæring, er der for mig næppe tvivl om, at en sådan ubetinget tilslutning til U Thants initiativ samtidig dækker opfattelsen hos det store flertal af dette tings medlemmer.

Dernæst et par bemærkninger til nogle af de enkelte punkter i udenrigsministerens lige afgivne programerklæring. Allerede her spores jo på mange punkter FN-aktionens vejledende hånd. Der er jo bekendelsen til, at det første, der må til, er en nedsættelse af krigsaktiviteten på begge sider. Det er jo netop, hvad U Thant har givet udtryk for, og som jeg tror alle kan være tilfredse med. Jeg går ud fra efter udenrigsministerens sidste erklæring, at ønsket om nedsættelse af krigsaktiviteten i Vietnam også, og først og fremmest, omfatter det nuværende voldsomme bombardement af de nordvietnamsiske områder.

Det andet punkt tilgodeser jo også noget, der er yderst vigtigt: at der selvfølgelig ikke i Vietnam med held kan tales om opretholdelsen af freden, uden at FNL, den nationale befrielsesfront, kommer med. Det noterede jeg mig også med glæde på grund af den tydelige form, som det her har: at Saigonregeringen kan ikke være med ved forhandlingsbordet alene. Det er jo så meget desto mere påkrævet at afgive denne erklæring i dag, eftersom vi jo står over for en af disse gentagne spaltninger af det, man kalder for et regime i Sydvietnam. I den nordlige del af landet, i de udpræget buddhistiske distrikter, har vi jo nu igen delingen, generalstrejke i Dhalan, store befolkningsdemonstrationer og endvidere den buddhistiske kirkes komités erklæring om, at det, situationen i Sydvietnam kræver, er oprettelse af en national samlingsregering, afholdelse af valg til afløsning af militærdiktaturet og genoprettelse af freden. Det kan jo være ganske interessant at notere, at disse bevægelser

[Kai Maitke.]

nu skyder op i Sydvietnam igen, når vi netop står over for årsdagen for lignende demonstrationer i Saigon, som sluttede med, at man kort og godt deporterede hele den flok af Saigons intellektuelle, som på daværende tidspunkt prøvede at optræde som neutralistisk faktor med et tilsvarende program.

Disse ting viser jo alle sammen, at der må et nyt styre til i Saigon, et styre, som har en anden bredde, en anden sammensætning, og jeg opfatter udenrigsministerens erklæring om, at FNL må med, sådan, at der her bliver tale om en overgangsregering, for jeg kan jo ikke lade være med at få nogle kolde fornemmelser ned ad ryggen, når USAs vicepræsident, hr. Hubert Humphrey i en TV-udsendelse den 27. februar fremkom med en temmelig foruroligende standpunkt-tagen til dette punkt i forhandlingsplanen.

„Vietcongerne er kun mordere og røvere og dødelige fjender af Sydvietnam, og USA vil ikke anerkende Vietcong som en suveræn faktor . . .“

og dernæst nægter man overhovedet at anerkende Vietcong som forhandlingspartner. Jeg tror altså, man må sige, at vi heldigvis herhjemme er nået til en mindre rabiat og en mere fredsfremmende formulering af disse punkter, end det, som ledende statsmænd i USA for øjeblikket leger med, og det kan selvfølgelig kun hilses som et fremskridt.

Det tredje punkt er også vigtigt, fordi det jo drejer sig om det overgangsstyre, som må indsættes, før der kan finde frie valg sted. Ja, det er jo ganske klart; man kan ikke holde frie valg, hvor kun den ene af parterne har noget at sige, og hvor den anden part bogstavelig talt kan udfolde hele sit magtapparat alene. Frie valg kan kun betyde en normalisering af de kræfter, der hidtil i begge områder af Sydvietnam er stillet udenfor. Det vil sige genoprettelse af politisk legalitet i den betydning, at man kan have en politisk mening uden at risikere at blive kastet i fængsel eller deporteret.

Derfor er overgangsstyret yderst vigtigt i en situation som den nuværende.

Jeg kan ikke i forbindelse med udenrigsministerens erklæring lade være med at rejse et andet spørgsmål, som jeg godt vil have suppleret min opfattelse af. Er der i regeringen, og er der i denne sal nogen, som kan tænke sig gennemførelse af frie valg, samtidig med at man har en besættelseshær på i øjeblikket 235.000 mand som de egentlige magthavere i landet? Jeg tror, at vi her kender så meget til politisk frihed under fremmed besættelse, at vi ikke tror, man uden videre kan sige: vi skal have frie valg, men de frie valg skal afholdes samtidig med, at amerikanerne ubetinget bliver i landet og kontrollerer valgene. Jeg tror, at noget sådant vil være lige så mistænkeligt som den tilstand, vi i øjeblikket har under det militære diktatur.

Men nedsættelse af den militære aktivitet i området må i alle tilfælde også omfatte en aftale om, at der ikke skal bringes flere fremmede tropper ind i landet. De 90.000, som inden 1. juli skal føres ind i landet, tror jeg man må sige er en hindring for freden; det er i alle tilfælde mit og mit partis opfattelse. Altså, sammen med begrænsning af den militære aktivitet må også høre den kendsgerning, at man bremser tilgangen af fremmede tropper, og at man siger: i det øjeblik der er sat et overgangsstyre ind, må andre faktorer end de amerikanske besættelsestropper være den så at sige beskyttende magt for valgenes frihed. For jeg kan i alle tilfælde ikke se, hvordan man kan holde frie valg under den nuværende militære magtbalance i Sydvietnam og det militære magtopbud.

Jeg skal i denne omgang nøjes med disse bemærkninger til udenrigsministerens erklæring, som jeg anser for vigtig, og som jeg mener har medført en vis afklaring på en række områder, og skal endnu en gang udtrykke min glæde over, at regeringen her har accepteret U Thants 3 punkter, og udtrykke håbet om, at denne tilslutning også er et samlet folketing.

Frode Jakobsen: Jeg vil gerne først sige udenrigsministeren tak for den meget interessante redegørelse med dens mange faktiske oplysninger og for den store åbenhed over for den udvikling, der sker. Jeg tror, at vi alle sammen er enige med regeringen i, at vi må gøre alt, hvad vi kan mod denne forfærdelige krig, og desværre er vi vel også enige med udenrigsministeren i, at hvad vi kan, det er ikke ret meget.

Krigen i Vietnam er det mest brændende udenrigspolitiske problem i dag. Det optager sindene, og det deler vandene. Hvad der sker i Vietnam kan blive afgørende for den verden, vi skal leve i. Det har standset en lykkelig afspænding, der var undervejs mellem øst og vest, og det graver for hver dag, der går, svælget dybere imellem det, vi kalder nord og syd, imellem de fattiges og de riges verden. Når jeg siger, at det deler sindene også herhjemme, er det ikke, fordi jeg tror, at vore følelser er så forskellige, men vi nøler, vi ser ikke det folkeretlige grundlag for det, der sker, og samtidig er det vor allierede, vor stærkeste forbunds-fælle, som kritikken rettes imod, og i meget af den kritik er der hoveren, vrede, skadefryd over for USA, det land, som også vi skylder så meget. Derfor forstår jeg, om man nøler, men jeg kommer selv til et andet resultat, og det er, at des nærmere vi føler os forbundet med Amerika, des mere grund er der til at tale, og det er da også fra USA selv, at den klogeste, mest overvejede, men tit også mest borende kritik kommer. Det kan være ubehageligt, men jeg tror ikke, det er de dårligste venner, der siger én sandheden. Hvad er det for råd, der tæller over for Amerika? Det er ikke råd fra dem, som benytter enhver lejlighed til at hakke på USA. Nej, en forudsætning for, at éns ord kan have virkning, det er, at amerikanerne føler, at de udspringer af et oprigtig bekymret sind.

Vietnam ligger langt herfra, og nogle spørger, om Vietnamproblemet da kommer os ved. Nogle mener, det gør det ikke, og at det er klogere af os at undgå at få noget i klemme. Jeg fristes til at sige, at i den verden, som vi lever i, er der ingenting, overhovedet ingenting, som ikke kommer os ved. For verden er i dag en enhed, faren er én. En verdenskonflikt kunne begynde i Vietnam, den ville ikke standse, før den

også havde nået vor dør. Vietnamkrigen kommer hele menneskeheden ved, og så kommer den os specielt ved, fordi vi er USAs allierede, og endnu mere, fordi USA stadig væk tager os til indtægt.

Det er endnu det stående argument for den amerikanske regering over for dens kritikere: alle vore NATO-partnere støtter os i den krig. Det er en tilsnigelse, for det begrundes i Danmarks tilfælde med vor lille bitte humanitære hjælp til det lidende Vietnam. Fra andet hold kritiseres Danmarks karrige tilbud til Vietnam, ikke om at sende danske sygeplejersker, men om at lade en halv snes vietnamesiske piger komme til Danmark for at blive uddannet til sygeplejersker. Jeg ville selv synes, at det var et karrigt tilbud, hvis det ikke netop var, fordi enhver hjælp til Sydvietnam af den amerikanske regering noteres og proklameres som en støtte til USAs politik. Påstanden om dansk støtte til USAs politik er altså en tilsnigelse, men det er en tilsnigelse, som vi kun kan forhindre ved at sige vor mening utvetydigt og klart.

Jeg er overtydet om, at USA aldrig har ønsket den krig, for hvad er det, der sker? Det er jo det, som Eisenhower i 1954 kaldte den største tragedie, han kunne tænke sig, at USA er blevet hovedpart i en virkelig krig på Asiens fastland. USA er drevet ind i den, skridt for skridt, der er ingen, der har mægtet at sige stop, fordi det var farligt, indenrigspolitisk farligt, og man har ikke indset, at det kun blev sværere og sværere at sige stop for hver måned, der gik.

Man taler om USAs ret til at hjælpe et land mod aggression, og den ret er der vel ikke nogen, som vil benægte, men forudsætningen må da være, at det land ønsker den hjælp, og det er ikke nok, at der er nogen, der kalder sig regering, der beder om hjælp. Endnu i efteråret 1965 talte forsvarsminister McNamara om, at der er et lille mindretal i Sydvietnam, som har en afvigende opfattelse fra Saigonregeringens. Hvis det ikke var så tragisk, ville det være komisk. For hvordan skulle det være muligt? Sydvietnameserne skulle stå på amerikanernes side bortset fra et lille mindretal. Man fristes til at spørge: men hvem er det så amerikanerne slås med i Sydvietnam? Det er ikke Kina. Kina deltager ikke. Det er ikke Nordvietnam, det har nogle beskedne

[Frode Jakobsen.]

styrker, efterhånden flere, men dog stadig væk beskedne, også efter amerikanske opgivelser. Amerikanerne har over 200.000 mand med verdens mest fremragende våben, og så er det ikke nok; USA planlægger at forøge sine styrker til op mod det dobbelte. Men hvem er det da, man slås med, hvis det ikke er det sydvietnamesiske folk?

Hvorfor var en modstandskamp mulig i Danmark, men derimod ikke i Tyskland under den sidste krig? Fordi en dansk modstandsmand kunne flygte ind i det første, det bedste hus; dér var han ikke 100 pct. sikker, men mere end 95 pct. sikker. Det er den samme fordel, som befrielsesfronten i Vietnam har i dag. Den teori, som amerikanerne taler om, at 8-10 regulære soldater er nødvendige mod én guerillakriger, er måske rigtig nok, men under en forudsætning, som man glemmer at nævne, nemlig at det er gueillakrigeren, der har befolkningen bag sig.

En mærkelig vending går igen også i danske indlæg; den stammer fra amerikanske propagandaskrifter og går ud på, at der ikke er noget politisk parti, der støtter Vietcong, at Vietcongs ledelse er ganske ukendte mænd. Men det er dog at vende tingene helt på hovedet, for sandheden er jo, at der kun eksisterer én organiseret politisk faktor af betydning i Sydvietnam, den nationale befrielsesfront. Nej, der er snarere grund til at spørge: hvordan er det muligt, at befrielsesfronten kan klare sig, som den gør, at den i dag snarere råder over mere af Sydvietnams jord, end dengang amerikanerne for alvor satte ind, med sine bambusspyd, sine primitive våben fabrikeret ude i junglen, sine gamle franske våben og sine røvede amerikanske våben over for helikoptere, artilleri og bomber, med sine djævelske fælder — de svages uhyggelige våben over for de stærke? Modstanderen er hundrede gange overlegen i våben, men hvor lidt får han ud af det, selv om over halvdelen af dem, der dræbes, dræbes fra luften? Ja, man kan spørge sig selv, hvad der er mest grusomt. En amerikansk officer hævder, at i denne krig er det bedste våben en kniv, det dårligste flyvemaskiner; det næstbedste et gevær, det næstdårligste artilleri. Men amerikanerne arbejder med de to mindst egnede våben,

flyvevåbenet og artilleriet — dem, der dræber ven som fjende. Vietcong må stort set forlade sig på de to bedst egnede, kniven og geværet. Derfor når amerikanerne at slå mange flere ihjel, men det bliver lige så tit de forkerte. Det politiske drab vækker nok mest afsky; man synes, at det er mord over for krig; men det piller i hvert fald dem ud, man vil til livs, medens bomberne dræber i flæng og mange, mange flere.

Vi, der mener, at Danmark skal tale, kaldes partiske mod amerikanerne. Jeg vil sige nej. Men det er rigtigt, at vi appellerer mere til USA, fordi vi tror på, at vores ord tæller mere i USA end i Nordvietnam eller Kina, netop fordi vi over for den store, ulykkelige spaltning af verden er placeret på den samme side som amerikanerne. Det er amerikanerne, vi må appellere til, ikke fordi de står os fjernere, men fordi de står os nærmere. Det er amerikanerne, vi må vende os til, hvis vi vil gøre os håb om at blive hørt.

I denne debat om Vietnam dukker spørgsmålet NATO op mange gange. Amerikanerne bruger deres NATO-allieredes tilslutning eller påståede tilslutning til beroligelse for det foruroligede amerikanske folk, og hovedargumentet for amerikanerne er, at hvis de svigtede i Vietnam, ville det ryste tilliden til alle deres alliancer, og den vigtigste af de alliancer er naturligvis NATO. Men det, som sker i Vietnam, betyder tværtimod en fare for NATO, en belastning. Jeg tænker ikke så meget på de Gaulle — han har også haft andre perspektiver, selv om Amerikas politik i Asien indgår som ét element i Frankrigs beslutning om at bryde med NATOs organisation; det fremgår af den franske note. Nej, vigtigere end det er virkningen på det folkelige sammenhold om NATO. Der er dels den moralske uenighed med amerikanerne, dels reaktionen mod forsøg på at påtvinge os Amerikas meninger.

Nogle kalder kritikken af USAs Vietnampolitik for en undergravning af NATO. Til det vil jeg sige, at ensretning aldrig har været NATOs idé, tværtimod. Men det er rigtigt, at der er en fare for NATO. I 1969 skal vi tage stilling for eller imod, måske ved en folkeafstemning. Det farligste for opslutning om NATO vil da ikke være, hvad SF siger, men om de, der er tilhængere af

[Frode Jakobsen.]

NATO, fortæller, at en følge af, at vi er med i NATO, naturligvis er, at så kan vi ikke sige vores mening. Nej, krav om ensretning og krav om, at alle landene skal bøje sig under én stats politik, vil være de to største farer for bevarelsen af sammenholdet omkring NATO i 1969.

Der er andre, der allerede nu drager den konklusion, at vi må ud af NATO som en protest mod USAs Vietnampolitik. Det er i virkeligheden den samme tankegang som den, jeg kalder den konservative — bare med modsat konklusion. Den ene part siger: vi skal holde vores mund, fordi vi er medlemmer af NATO. Den anden part siger: vi skal ud af NATO, fordi vi ikke vil holde vores mund. Jeg mener, at vi skal være med i NATO for at tale — for at tale med dér, hvor vestens politik bliver til.

Jeg tror på, at enhver parallelisering mellem Vietnam og NATO er både meningsløs og farlig. NATO var jo ikke svaret på den kommunistiske idé. I så fald ville det have været et ringe svar. Nej, det var svaret på udbredelse af kommunismen med magt, og tredje jeg på, at det, som sker i Vietnam i dag, er udbredelse af kommunisme med væbnet magt fra den ene stat til den anden, ja, så ville jeg prise amerikanerne, fordi de kom et nødstedt folk til hjælp. Sådan er det jo ikke. Det er den moralske forskel imellem situationen i Europa i 1949 og stillingen i Asien i dag.

Den politiske forskel er, at NATO i 1949 formindskede faren for en kommunistisk fremtrængen, medens amerikanernes politik i Vietnam fremmer denne fare. I Europa var det nationerne, som følte sig truet og søgte sammen om et fælles værn, en politik, som der i de enkelte lande var en helt overvejende tilslutning til.

Som Walter Lippmann har sagt det: hvis vi skulle have en parallel i Asien i dag, måtte det betyde, at Japan, Indien, Pakistan, Burma, ja Sovjetunionen, alle Kinas naboer, bad USA om hjælp til én stor enig sammenslutning mod en kinesisk trussel. Der er ikke den ringeste tendens i den retning. En sådan politik kunne kun påtvinges Asiens lande. Det er derfor, NATO hæmmede kommunismens fremtrængen i Europa, medens kampen i Vietnam fremmer den i Asien,

På en tredje måde er Vietnamkrigen en belastning for NATO. Det har Lippmann også peget på. Amerikanernes vældige engagement i Asien slider på deres styrke — så meget, at det spørgsmål opstår, om det ikke formindsker værdien af USAs garantier over for Europa. Afgørende for tilliden til en alliance er jo ikke bare den gode vilje, men endnu mere evnen.

Det er en sørgelig situation, og spørgsmålet er naturligvis først og fremmest, hvordan vi kommer videre. Det er ikke frugtbart at blive stikkende i en diskussion om, hvem der har mest skyld. Det er jeg helt enig med udenrigsministeren i. Det er fremtiden, der tæller, og fremtiden ligger i forhandling. En forudsætning for at komme til forhandling og for, at forhandlinger kan lykkes, er dog forståelse af hinandens måde at tænke på, og den når man ikke ved at se helt væk fra fortiden, for det er fortiden, der har formet den måde at tænke på.

Jeg tror på oprigtigheden hos amerikanerne — naturligvis ikke på, at de er oprigtige alle sammen — men det er så meget lettere for os at tale om tillid, end det er for vietnameserne. For vietnameserne er det den samme krig, som de har måttet kæmpe gennem 20 år. Amerikanerne hjalp franskmændene. Det var dem, der hovedsageligt finansierede krigen fra 1950, og de begyndte straks efter 1954 at opbygge den hær, som befrielsesfronten må kæmpe imod i dag. Styret i Saigon kunne ikke bestå ret længe uden dem. Kan man så fortænke vietnameserne i, at de synes, det er den samme krig? Man kan også forstå deres skepsis, når amerikanerne nu pludselig taler om fred på Genèveaftalens betingelser, for krigen er jo kommet, fordi amerikanerne og Saigon ville forhindre Genèveaftalens betingelser. Skulle amerikanerne virkelig være gået igennem dette blodbad i årevis og nu have 210.000 mand stående i Vietnam for at vende tilbage til det, de kunne have fået gratis i 1954, Genèveaftalens betingelser?

Alt dette må tages i betragtning, ikke for at holde med den ene part mod den anden, men fordi forståelse er en forudsætning for at komme på talefod. Begge parter tror på deres sags retfærdighed, og de asiatiske kommunisters teori lærer, at det ikke er våbnene, der tæller, men menneskene og

[Frøde Jakobsen.]

menneskenes tro, og at deres sag derfor er sikker på sejr, ikke en hurtig sejr, men amerikanerne vil blive trætte. Det har de måske ret i. Men det kan godt vare mange år, og det vil derfor koste hundredtusinde menneskers liv, det vil koste ufattelige materielle værdier, og det vil skabe et had uden lige. Derfor kan vi ikke vente på det. Ingen tror imidlertid på hinanden, og blotte ord vil ikke være nok.

Jeg mener, det er amerikanerne, der må gøre en begyndelse, for vietnameserne kan ikke. De er blevet skuffet for tit, og det er derfor til at forstå, om Vietcong i dag siger: vi vil ikke fred, før amerikanerne er ude af vores land. Det er bare utopisk tale, for så får de ingen fred. Hvad kan USA da gøre? Jeg er helt enig med udenrigsministeren i, at det, det gælder om, er at skabe en situation, som kan føre til forhandling. Vietcong forlanger USAs tilbagetrækning. USA kunne ikke tænke sig at trække sig helt ud af landet, før en ordening er skabt. Amerikanerne kan ikke lade deres hjælpere i stilken. Det er til at forstå. Det ville være formålstelt af os at komme med planer, men vi, der kritiserer, vi bliver hele tiden spurgt: hvad vil I da sætte i stedet?

Derfor må vi have lov til at pege på det, som man med rette eller urette har kaldt Gavinplanen, som en chance for at få en forhandling i gang. Den går ud på, at amerikanerne ikke skal forlade landet, men standse al bombing og trække sig tilbage til mindre, stærkt befæstede områder ved kysten, områder, de kan holde uden store blodsudgydelser og uden at påføre Vietnams befolkning lidelser. Det betyder ikke, at amerikanerne dermed ville have sat deres indflydelse over styr. Måske ville kineserne have endnu mere respekt for sådanne baser.

Gavinplanen kan nok ikke gennemføres som et resultat af forhandlinger, for Vietcong kan ikke tage sådan et kompromis. Men den kunne derimod åbne vejen til forhandling, når først begge parter har forstået, at det her er krigen, som ikke kan vindes, og at det meste, som USA kan få ud af det, er et forenet Vietnam, som nok er kommunistisk præget, men ikke en kinesisk vasalstat. Hvis USA handlede på den måde, havde det vist sin gode vilje, og der skulle så være en mulighed for forhandling.

Det er jo ikke befrielsesfrontens ønsker, for de vil kæmpe til den bitre ende ligesom amerikanerne, der siger, at de bliver dér, til de har vundet. Men ingen kan vide, hvad den bitre ende bliver. Amerikanerne kan lægge landet øde, men et folk, der vil kæmpe, kan aldrig pacificeres, og Vietcong kan på sin side aldrig smide amerikanerne ud. Derfor kan den bitre ende blive mere bitter for os alle sammen, end vi tør tænke på.

Forespørgslen til udenrigsministeren taler om, hvilket initiativ regeringen eventuelt har overvejet. Ja, kan Danmark gøre noget som helst? Man har været inde på mæglingsaktioner, og jeg håber også på, at Danmarks regering vil gribe enhver chance, der måtte melde sig. Men jeg tror ligesom udenrigsministeren, at man ikke skal gøre sig store forhåbninger.

Hvad er den første betingelse for, at man kan optræde som mægler? At man bliver mødt med tillid af begge parter. Og hvem gør det? Man kan undre sig over, at en så dreven politiker som den engelske statsminister Wilson har kunnet tro på, at man kunne starte med at erklære, at amerikanerne har 100 pct. ret, og derefter blive accepteret som en uvildig mægler; selv commonwealthlandene som en helhed, ja, hvordan skulle det være muligt? To commonwealthlande har soldater, der kæmper i den krig, som de skulle være mæglere i. Men så FN? FN er for kineserne, som er blevet holdt udenfor, og for dem, som er blevet tvunget til at se hen til kineserne, kommet til at stå som USAs instrument, med urette naturligvis.

Det ville være lykkeligt, om der engang skulle åbne sig en mulighed for, at vi kan gøre noget aktivt for freden. Det, vi kan gøre i dag, er at sige fra. Det er fattigt, men det er det, som vi kan. Det er fattigt, men ikke virkningsløst. Det ville det være, hvis Danmark stod alene, hvis Danmarks interesse for det, der foregår i Vietnam, var et særtilfælde. Men sådan er det jo ikke. Det samme gælder i alle europæiske lande. Sovjetunionen lægger vægt på et lederskab blandt de kommunistiske lande. På samme måde ønsker amerikanerne det inden for det, som man kalder den frie verden.

Givet er det, at hvis Europa taler, vil det styrke de kræfter i USA, der kræver forhandling, og svække dem, der vil udvide

[Frode Jakobsen.]

krigen. Amerikanerne kan ikke være lige-glade med, hvad deres allierede mener. Hvis det store flertal af regeringer inden for NATO tog afstand fra USAs politik, er jeg ikke i tvivl om, at det ville have sin virkning, og skulle der så en dag komme en chance for en mere tilfredsstillende indsats, ja, så er forudsætningen for, at vi kan gøre noget, at der er tillid til os også hos den anden part. Jeg ser ikke, at vi kan gøre andet i dag end at gøre det helt klart over for amerikanerne, at vi er uenige med dem i deres Vietnampolitik, og sørge for, at de i hvert fald ikke kan tage os til indtægt for den krig.

Op det er det, som jeg mener vi skal gøre. For det første for at lægge den smule pres på USA, som vi kan, for det andet for ikke at undergrave den anden parts sidste tillid til os og for det tredje for vor egen værdigheds skyld.

Per Federspiel: Jeg har fornemmelsen af, at denne debat foregår på et mærkelig uvirkeligt plan. Hr. Kai Moltke stiller en forespørgsel til udenrigsministeren, udenrigsministeren svarer, og hr. Kai Moltke svarer, at han er tilfreds med udenrigsministerens erklæring og går ud fra, at alle andre er det. Dermed burde vel i og for sig denne debat være afsluttet.

Nu kan det jo imidlertid ikke skjules, at dette Vietnamspørgsmål er blevet drejet op i meget betydelige dimensioner i den offentlige diskussion her i landet. Jeg skal ikke her nærmere komme ind på hvorfor. Det er ejendommeligt, at det gælder dette ene spørgsmål i en verden, hvor uretten florerer i en række lande, hvor der i Afrika sker masse mord på hele befolkninger, hvor der det ene sted efter det andet opstår militærregimer, diktaturer af den ene og den anden art og nye indflydelser dukker op. I alle disse områder sporer man øjeblikkeligt en kommunistisk indflydelse. Det er den kommunistiske indflydelse, der bevæger sig, hvor der er rørte vande.

Nu har det glædet mig at høre både hr. Kai Moltke og hr. Frode Jakobsen afstå fra at søge at placere skylden for den uheldige situation i Vietnam nogetsteds. Dette skal ikke være udtryk for, at jeg anerkender, at begge de to indlæg var frigtort fra ensidig-

hed. Men man erkender altså, at det ikke tjener noget fornuftigt formål at prøve at lægge skylden på den ene eller den anden side i konflikten i Vietnam, bl. a. fordi det tit kan være svært at få øje på, hvem parterne egentlig er i denne konflikt.

Jeg vil takke udenrigsministeren for den meget fyldige redegørelse for, hvad der foreligger af oplysninger for den danske regering. Der er jo ikke mere, og man vil ikke kunne forlange, at vi her skal kende alle nuancer af dette overordentlig indviklede spørgsmål i et, jeg ved ikke hvor mange hundrede kilometer langt land, der snor sig langs den kinesiske østkyst. Men ud fra disse oplysninger har regeringen dannet sig et standpunkt, som i hvert fald mit parti stort set kan tiltræde.

Men der er ét punkt, som kommer meget lidt frem i denne debat, og det er de storpolitiske virkninger af konflikten. Selv hr. Frode Jakobsen, der har dyrket disse spørgsmål med megen intensitet og skrevet uhyre læseværdige redegørelser for sine synspunkter, når jo i virkeligheden kun derhen, at man må kritisere det, der er foregået, men er ikke i stand til at stille positive, konstruktive forslag til løsning af denne konflikt. Jeg er også her enig med udenrigsministeren i, at der næppe er nogen løsning, man kan pege på; men så må man se på, hvordan man kan begrænse virkningerne. De virkninger, der vil kunne opstå, er en forrykkelse af den overordentlig delikate balance, der for tiden findes i Sydøstasien.

Vi har set i de sidste dage omvæltninger i Indonesien, et land, der jo nu har meldt sig ud af De Forenede Nationer, omvæltninger, hvis rækkevidde ingen kan overskue. De, der har rejst i de øvrige lande i Sydøstasien, er ganske på det rene med den angst, der findes i disse lande, med rette eller med urette, for, at den amerikanske domino-teori skulle være rigtig, at Sydvietnams fald ville være ensbetydende med kommunistisk styrede regimer i hele Sydøstasien. Dermed skal ikke være sagt, at kineserne marcherer ind; det ligger ikke inden for den kinesiske politiks rammer. Men kineserne vil dominere disse lande, hvis de falder fra deres hidtidige tilknytninger. Derfor er der kun ét punkt i udenrigsministerens redegørelse, som jeg ser på med en vis be-

[Pør Federspiel.]

tænkelighed; jeg tror ganske vist ikke, at det vil få nogen afgørende indflydelse på, hvad der sker, men det er dog vel rigtigt, at vi lige nævner dette punkt her.

Det er spørgsmålet om et eventuelt overgangsstyre i Sydvietnam. Det måtte naturligvis ske ved internationalt pres af den ene eller den anden art på de parter, der kunne etablere et sådant styre. Her siger ministeren, at kommer FNL ikke på en eller anden måde ind i det overgangsstyre, der må etableres i Sydvietnam inden valgene, tror han ikke, at dette styre vil nyde nogen tillid. Det er meget sandsynligt, at det er rigtigt, men jeg vil minde udenrigsministeren om, hvad der skete i Czekoslovakiet, hvad der skete i Polen, hvad der skete i alle de østeuropæiske lande under disse omdannelser af regeringerne umiddelbart efter den sidste verdenskrig, og der er vel ingen grund til at tvivle på, at hvis FNL, hvis kommunistiske tilhørsforhold vel ingen bestrider, kommer ind i regeringen, så kommer de for at blive der, og så kommer de for at tage magten.

Det er på det punkt, vi må overveje, hvordan verden vil komme til at se ud, hvor meget balancen vil blive forrykket i Østasien, hvilken indflydelse det vil få på det kinesisk-russiske forhold. Vi har jo allerede set ændringer i den europæiske politik over for disse områder med de stærke krav fra de britiske konservatives side om afvikling af forpligtelserne øst for Suez. Med andre ord: vil vi gå så vidt, at vi vil være i stand til at støtte en politik, der afvikler Europas forpligtelser i Østasien, og hvilken betydning vil det få for vore relationer til USA?

Selvfølgelig må alle bestræbelser — det tror jeg ikke der kan være nogen uenighed om — rettes mod at få parterne til forhandlingsbordet. De må også rettes mod at få opfyldt Genève-traktaten. Jeg tror, det har lange udsigter, før forhandlinger vil kunne føre til opfyldelse af Genève-traktaten, der vel ikke i dag kan opfyldes efter sin ordlyd; men jeg skal ikke lægge skjul på, at det interesserer mig at høre hr. Kai Moltke tale om frie valg i Vietnam, og hvordan disse ikke kunne finde sted med en besættelses-hær i landet. Jeg gad vidst, hvordan de kan finde sted med den kommunistiske oprørs-

bevægelse ved styret i Saigon. Jeg tror, man her skal lade være med at dømme; man må overveje den situation, der foreligger, og jeg takker som sagt udenrigsministeren, fordi han har vurderet disse spørgsmål ganske overordentlig realistisk og ikke søgt at pege på løsninger, som ikke findes.

Erik Kragh: Debatten om Vietnam her i landet adskiller sig jo fra tidligere tiders stillingtagen til krige derved, at dens baggrund er den, at krigen i dag bringes ind i enhver families dagligstue; man får rædslerne præsenteret på skærmen hjemme om aftenen. Under den anden verdenskrig var rædslerne ikke mindre, end de er i Vietnam, de var nok større, men da læste man kun om dem, man så et par billeder, læste nogle beretninger, og det gjorde ikke det indtryk, som det gør i dag. Det gør jo, at mange mennesker i forståelig harme over krigens rædsler siger, som man kan se det somme tider i læserbreve, og som jeg også har set det i breve til mig personlig, at uanset hvad der politisk står på spil, og uanset hvad det drejer sig om, så må krigen slutes og amerikanerne ud af Vietnam, for vi må have en ende på disse blodsudgydelser og disse rædsler. Og det kan man jo godt forstå.

Men når der er rejst så megen Vietnam-debat, er det i meget væsentlig grad ungdommens idealisme, der ligger bagved; og spørgsmålet er desværre, om der ikke findes kredse, som udnytter denne idealisme, som udnytter de rædsler, der udspredes gennem fjernsyn og gennem billeder i avisen o. s. v. o. s. v., til at fremme en bestemt tendens, nærmere betegnet en antiamerikansk tendens, skabe en mistillid, en uvilje, mod De Forenede Stater og hermed indirekte gøre et stykke arbejde for at svække den udenrigspolitik, som vi har ført, og netop på dette tidspunkt, da vi står over for vanskeligheder, at udnytte de fejlgreb, Amerika har gjort i Vietnam, og hele den rædsomme krig, som den amerikanske indgriben betyder.

Hr. Frode Jakobsen og også hr. Kai Moltke argumenterede for, at befrielsesfronten repræsenterede den sydvietnamesiske befolkning som helhed. Dette ville jeg synes det var rimeligt at kommentere, men forinden vil jeg gerne kommentere hr. Frode

[Erik Kragh.]

Jakobsens udtalelse om, at situationen i dag ikke kunne sammenlignes med situationen i 1949, da vi gik ind i Atlantpagten; det var en helt anden situation i Sydøstasien. Her synes jeg dog at det har interesse at høre, hvad en trods alt meget anset statsmand som Paul-Henri Spaak udtalte forleden dag. Han sagde nemlig:

„Hvis USA svigtede sit ord i Vietnam, ville vi have grund til at tro, at udviklingen kunne føre til, at USA heller ikke holdt sit ord til os i Europa.“

Han fandt det dybt beklageligt, hvis USA ikke var i stand til at få europæerne til at forstå, at det, der nu sker i Vietnam, er det samme som det, der skete i Europa fra 1946 til 1949, da vi følte os truet af den sovjetiske imperialisme. Jeg nævner dette, fordi denne opfattelse altså er den diametralt modsatte af hr. Frode Jakobsens. Jeg må i øvrigt undre mig over, at hr. Frode Jakobsen bliver ved med at tale om, at vi inden for NATO skal ensrettes, og at vi skal holde vor mund. Jeg ved ikke, hvem der har sagt det. Der er ikke noget land, der ikke har rettet kritik mod De Forenede Stater, der er ikke noget om, at man inden for NATO ikke har lov til at sige sin mening, og som udenrigsministeren oplyste i sin redegørelse, så har man sagt sin mening, eller jeg vil snarere sige: udtrykt sine bekymringer over den udvikling, der sker.

Hr. Frode Jakobsen synes at betragte det, der sker i Vietnam som lidt af et sidestykke til modstandsbevægelsen i Danmark under krigen. Hr. Frode Jakobsen er ved flere lejligheder kommet tilbage hertil, bl. a. med bemærkningen om, at modstandsfolkene i Danmark kunne flygte ind i hvert hus. Jeg tror ikke, man på nogen måde kan sammenligne de to ting, for Vietcongbevægelsen er ikke begyndt som en modstandsbevægelse mod militær besættelse. Vietcong startede sin virksomhed i form af sabotageaktioner og terror og den slags ting allerede i 1957-58, da der ikke var andre amerikanske militærpersoner i Vietnam end dem, der var tilladt i henhold til Genèveoverenskomsten, og det var først efter en større indgriben fra Nordvietnams side, at USA i 1961, længe efter at Vietcong var startet, greb ind med lufttransportmidler, altså helikoptere og flyvemaskiner,

og teknisk personel, og først i marts 1965, altså først for et år siden, blev de første amerikanske hærenheder sat ind i kamp. Derfor må det være berettiget at slå fast, at Vietcong ikke er en national modstandsbevægelse mod en fremmed militær besættelse. Vietcong er — og det har man jo åbent erkendt — et oprør mod den i Saigon værende regering med det formål at udstrække det kommunistiske styre i Nordvietnam til også at omfatte Sydvietnam.

Med hensyn til, i hvor høj grad Vietcong repræsenterer befolkningen, må jeg måske have lov til at henvise til en udtalelse af George Kennan, som jo ved så mange lejligheder citeres, bl. a. af hr. Frode Jakobsen og også andre, som har de samme synspunkter. Under senatsafhøringerne erklærede George Kennan, at den vietcongske befrielsesfronts krav på at repræsentere hele Sydvietnams befolkning er ubegrundet, arrogant og oprørende. Det vil sige, at der altså på dette område ingen støtte er et hente hos George Kennan.

Men det er selvfølgelig vanskeligt for os her i København at have nogen begrundet mening om dette spørgsmål, og jeg er bange for, at selv om vi rejste derud, så ville vel nok de fleste af os beholde den mening, vi har, for det set afhænger som bekendt af øjnene, der ser. Derfor mener jeg, at man må se på visse kendsgerninger, som kan give et fingerpeg i retning af, hvorvidt denne påstand er rigtig.

For det første er der den kendsgerning, at alene i fjor, i 1965, flygtede flere hundrede tusinde personer fra de af Vietcong kontrollerede områder til de af regeringen i Saigon kontrollerede områder. Hvis befolkningen som helhed stod bag Vietcong, så ville det vel have været naturligt, at disse mennesker, som formodentlig flygtede fra krigens rædsler, flygtede til de områder, der kontrolleredes af FNL, med andre ord Vietcongs områder.

Som det er sagt før, og som hr. Frode Jakobsen også var inde på, er det også interessant, at der i Vietcongs ledelse — hvis første leder var en ukendt journalist fra Hanoi; den næste, den nuværende leder, er en arkitekt, der aldrig har spillet nogen rolle i det offentlige liv; jeg skal spare tinget for navnene, for de er ikke til at udtale — ikke er repræsentanter for de

[Erik Kragh.]

religiøse retninger, hverken for buddhisterne, katolikkerne eller andre sekter; og man må ikke glemme, at under modstandskampen mod Frankrig var der talrige buddhister og andre religiøse ledere, som deltog i kampen mod franskmændene. Der er ikke repræsentanter for studentorganisationer eller andre grupper i befolkningen eller for de tidligere politiske partier; ej heller har de så meget omtalte skiftende regeringers medlemmer i de senere år fremvist ét eneste eksempel på, at nogen er deserteret, om jeg så må sige, til Vietconglødelser.

Endelig må det nu være rigtigt, at hvis Vietcong, som jo omfatter, skal vi sige 230.000 mand — det vil altså sige 1½ pct. af befolkningen — virkelig skulle have et meget stort flertal af befolkningen bag sig, så måtte denne krig da for længst have været forbi, længe før amerikanerne kom til med styrker af betydning, for som man så i Kina, og som man så på Cuba, kan en regering, som befolkningen ikke vil støtte, fordi den i virkeligheden har sin sympati hos en Castro eller en Mao, ikke holde; den vil ganske simpelt blive opløst af befolkningen og af hæren, som heller ikke vil støtte denne regering.

Hr. Frode Jakobsen siger, at under modstandskampen her kunne man søge ly i hvert hus. Vietcong søger som bekendt ly i junglen, og den måde, hvorpå de får ly i junglelandsbyerne, er simpelt hen den kendte med pistolen, med trusler, som befolkningen i de pågældende landsbyer ved de er nødt til at efterkomme, fordi det ellers gælder livet, da Vietcong har herredømmet i disse områder.

Derfor forekommer påstanden om, at den nationale befrielsesfront skulle repræsentere flertallet af befolkningen i Vietnam, mig ikke at være rigtig; men den bliver gentaget, idet hele den propaganda — nu tænker jeg ikke på forhandlingen her i tinget — vi i øjeblikket står over for i form af tryksager og på anden vis, bliver ved med at prøve på at hamre disse kendsgerninger

ind i offentligheden, for at det efterhånden skal blive troet.

Faren ved alt dette er jo, at man, hvis det finder sted i mange lande, i Nordvietnam skal tro, at den offentlige mening er ved at komme over på Nordvietnams side, og at man derfor ikke finder anledning til at indlade sig på forhandlinger.

Det er jo klart, at marskal Kys regering i Sydvietnam ikke er en repræsentativ regering; det er en militærregering, men man kan da heller ikke vente andet. Hvorledes skulle man få en repræsentativ regering? Hvorledes skulle man afholde valg, så længe krigen raser i landet? Den må betragtes som en overgangsregering, indtil man kan få noget andet. Som bekendt er amerikanernes politiske mål i Vietnam jo at sikre, at sydvietnameserne selv får lov at bestemme, hvilket styre de vil have. Hvis de bestemmer sig til at ville have et kommunistisk styre — ja, så har De Forenede Stater klart erklæret, at det er de indforstået med.

I det hele taget kan man jo ikke betragte disse problemer i Sydøstasien ud fra danske eller vesteuropæiske demokratiske synspunkter og på den baggrund, der er vor, fordi det drejer sig om en helt anden slags mennesker, en helt anden mentalitet, og fordi den — hvad skal man sige — levestandard, der findes i Sydøstasien, er af en helt anden art end her. USA har altså valgt at støtte de regeringer, der eksisterer, for at prøve på ved en sådan støtte, ved økonomisk hjælp og på anden måde at få ophjulpet levestandarden, at forbedre forholdene, således at der efterhånden kan blive mulighed for et demokrati.

I det øjeblik man giver efter over for et kommunistisk oprør og kommunisterne overtager magten — ja, så vil man da i hvert tilfælde ikke få noget demokrati. Det indtryk, man har, er, at den kinesiske ledelse — det har den åbent erklæret — vil søge at skaffe sig indflydelse gennem de såkaldt nationale befrielseskrige uden dog at ville erobre eller indlemme nogle af alle disse lande. Den nordvietnamesiske general

[Erik Kragh.]

Giap har udtrykkeligt erklæret, at Vietnamkrigen er en prøve på, om man kan gennemføre planen på denne måde. Hvis det kan lykkes — siger han — at slå amerikanerne i deres forsøg på at undsætte Sydvietnam, ja, så kan det også lykkes i andre områder. Jeg kan blot minde om, at man allerede har dannet en befrielsesfront både i Malaysia og i Thailand.

Det, der jo nok kan være lidt trist, er, at man ser en ensidig, en næsten ensidig omtale af amerikanske bombardementer og af amerikansk militær indsats, og at man ser billeder af landsbyer, der er bombarderet, og af Nordvietnam, hvor der er bombet. Men jeg vil dog gerne gøre opmærksom på, i anledning af hr. Kai Moltkes omtale af alle disse millioner af granater og bomber o. s. v., at enhver militær leder af et sådant foretagende vil opmagasinere meget store beholdninger — beholdninger langt ud over, hvad man med rimelighed kan vente at få brug for — fordi han ikke ved, hvor længe det skal vare.

Og man må ikke glemme, at krigen i Nordvietnam jo føres bevidst begrænset; den er et eksempel på den filosofi, der i efterkrigstiden er kommet frem, hvorefter man i forståelse med modparten — her tænker jeg på Nordvietnam og Kina — søger at begrænse krigen for at hindre, at den skal udvides til noget værre. Præsident Johnson har jo forbudt bombing af både Hanoi og Haiphong. Lad mig som eksempel nævne jernbaneforbindelsen til Kina. Fra militær side ønskede man at bombe banegårdsterræner, fordi det ville give mest bonus i det lange løb, men præsident Johnson forbød dette, da banegårdsterrænerne ligger i bebygget område, og beordrede i stedet, at man skulle bombe jernbanebroer, der lå i ubebygget område. At der omkommer mange uskyldige, er der vist ikke nogen tvivl om, men man må dog have lov at sige, at der fra amerikansk side gøres et ærligt forsøg på at begrænse krigsførelsen til det militært strengt nødvendige.

Her må jeg måske med det samme nævne problemet med at standse bombningerne i Nordvietnam. Jeg kan selvfølgelig principielt godt se problemet og være enig med udenrigsministeren i hans betragtning, men jeg vil blot pege på, at set med den ameri-

kanske militære ledelses øjne i Sydvietnam er bombardementerne i Nordvietnam af samfærdselsmidler — altså veje, jernbaner, jernbanetog, lastvogne o. s. v. — et spørgsmål om at unddrage Vietcong og de nordvietnamesiske tropper i Sydvietnam forsyninger, som jo atter er grundlaget for deres kampvirksomhed; det vil sige, at det er en indirekte støtte af de amerikanske troppers kamp, og har man ansvaret for sine egne troppers kamp i et sådant område, hviler det nu hårdt på én, og det spiller en stor rolle i éns overvejelser. Jeg kunne forstå kritikken, hvis der var tale om, at de bombede civile mål, sådan som propagandaen løber; men det er jo ikke rigtigt. Når også civile mål kan komme ind i billedet, skyldes det altså uheld og andet, for der er jo ikke tale om en principiel bombekrig, som tilfældet var imod Tyskland under den anden verdenskrig.

Udenrigsministeren siger, at man opnår ikke nogen resultater ved en bombekrig i retning af at ødelægge — hvad skal man sige — udholdenheden, og heri er jeg ganske enig. Man kan ikke tvinge en befolkning ved luftbombardementer; tværtimod får man derved befolkningerne til at rykke tættere sammen — sådan som det jo også skete under den anden verdenskrig. Men det er heller ikke det, der foregår. Når amerikanerne bomber i Nordvietnam, er det ikke for på den måde at lægge pres på Nordvietnams befolkning; det er simpelt hen, hvad man, set fra amerikansk synspunkt, kan kalde en militær nødvendighed, fordi Nordvietnam benytter Ho Chi Minh-stien ned gennem Laos og derved har frit spil med hensyn til at føre forsyninger.

Det storpolitiske problem synes jeg dog lige, jeg vil nævne, selv om jeg har nævnt det en gang før. Det er altså — som jeg har sagt — et spørgsmål, om disse nationale befrielseskrige efterhånden skal føre til indlemmelse af en lang række lande i Sydøstasien i, hvad man kan kalde den kommunistiske magtsfære. Det afvises jo af vore hjemlige kritikere, som hånligt taler om dominoteorien o. s. v., men jeg må stadig mene, at regeringerne i både Malaysia, New Zealand og Australien vel nok alligevel har større forudsætninger for at bedømme disse ting, og at — hvad jeg også har mindet om tidligere fra denne taler-

[Erik Kragh.]

stol — den britiske premierminister, Wilson, jo 100 pct. støtter amerikanerne moralsk i deres krig i Vietnam, og englænderne har jo, som jeg også før har nævnt, lange traditioner på dette område, så derfor tror jeg, man skal være lidt varsom med ganske at feje den storpolitiske fare af bordet, som kan indebære fare også for Indien og Japan og hermed jo faren for en atomkrig. Det er jo klart, at der kommer et vist punkt, hvor vestmagterne må sige stop, hvis man i øvrigt giver los.

Hovedpunktet i det hele er jo, hvorledes man kan skabe fred i Vietnam, og dér tror jeg ikke, der er nogen uenighed mellem nogen her i salen. Vi er alle dybt bekymrede for det første over, at krigen raser, men også over, at den afspændingstendens, som var begyndt at vise sig i Europa, er gået i stå. Man kan sige, at ingen kan vinde krigen i Vietnam. Selvfølgelig kunne amerikanerne vinde den militært, men det ville blive for en sådan pris folkeligt, psykologisk og politisk, at det ikke ville være nogen sejr. Det ville jo betyde et ødelagt Sydvietnam, og derfor er den amerikanske målsætning i Vietnam rent militært at vise den anden part, at den ikke kan vinde krigen gennem sin guerillakrig.

Ministeren nævnte den nedsatte kampaktivitet. Det lyder tiltalende, men spørgsmålet er jo, når man nu har med en kommunistisk ledelse at gøre, om det ville blive opfattet som et svaghedstegn, om man fra den anden side blot vil sige, at nu er Amerika ved at blive træt; det skal jeg ikke kunne udtale mig om, men det er givet, at en afvejning af disse forhold finder sted. Hvis man f. eks. gennemførte general Gavins plan — som jeg i øvrigt har indtrykket af han i fjernsynet modererede noget — og der så ikke skete andet, end at Vietcong fortsatte aktiviteten rundt omkring i landet, uden at der kom nogen forhandlinger i gang, stod man altså over for afvejningen af, om man skal fortsætte den militære linje — som man i øjeblikket synes at ville gøre — eller om man på et eller andet tidspunkt skal stoppe op og prøve på at få den anden part i tale.

Jeg tror lige som ministeren, at det hemmelige diplomati er vejen. Jeg tror

ikke, at offentlige bekendtgørelser om fredstilbud fra nogen af siderne efterhånden fører til noget; dertil er stillingerne for forskansede. At en amerikansk tilbagetrækning er udelukket, er formodentlig uden for diskussion, og hvorledes man vil ordne et valg i Vietnam, vil blive et meget vanskeligt problem. Man kan ikke undgå at få en mistanke til en overgangsregering ved at læse Maos skrifter, hvor han jo udtrykkeligt skriver, at det gælder om til at begynde med at få dannet en samlet front af kommuniste og andre partier for at vinde krigen, og når så krigen er vundet, er det kommunisterne, der tager magten i regeringen. Det så vi jo i Kina, og det så vi i udpræget grad i Nordvietnam, og derfor kan man ikke undgå at være en lille smule ængstelig herfor. Man kan ikke undgå at føle det, som om — jeg tror, det var den amerikanske udenrigsminister, der sagde det — det ville være at lukke ræven ind i hønseburet.

I det hele taget er det nok vanskeligt at tænke sig, hvorledes frie valg skal gennemføres i Vietnam. Hvorledes vil man få gennemført frie valg under FNs kontrol i Nordvietnam? Det vil ikke blive nogen nem historie. Og når man forlanger, at de amerikanske tropper skal være ude inden valget, må man jo have lov at spørge, belært af alle de erfaringer, vi har gjort i alle disse mange år: hvad vil man sætte i stedet? Hvilken stabiliserende faktor vil man under valget sætte i stedet for at hindre, at valget ikke bliver den rene farce, således som valg jo som bekendt vel nok må siges at være det i de kommunistiske lande.

Jeg vil gerne til slut have lov til at takke udenrigsministeren for redegørelsen, som ved sin klarhed og objektivitet glædede mig. Jeg synes, den var værdifuld, og på langt de fleste punkter er jeg ganske enig med ministeren, men jeg er, hvad skal man sige, lidt skeptisk over for flere af de ting, ministeren nævnte. Jeg er bange for at være for optimistisk, fordi der står trods alt for De Forenede Stater så meget på spil, bl. a. det, at de har lovet at sikre den sydvietnamesiske befolkning mod en kommunistisk magtovertagelse og herved mod en etablering af terror og politistat i Sydvietnam.

A. C. Normann: Forespørgerne skal ikke fra min side høre ilde for at have rejst en Vietnamdebat her i dag, selv om jeg må indrømme, at den tanke, der først strejfede mig ved synet af denne forespørgsel, var: de er nu noget sent ude i socialistisk folkeparti. Vi havde en udenrigsdebat for 2 måneder siden, hvor man også kunne have spurgt regeringen, hvilke initiativer den overvejede; og den næste refleksion var den, at det ville have været rimeligt, om SF dengang havde sluttet sig til de konkrete ideer, jeg gav udtryk for på det radikale venstres vegne i min omtale af, hvad den danske regering kunne gøre for at bidrage til at få krigen standset.

Det er jo det, der må være hovedformålet i Vietnamdebatten, den altoverskyggende tanke: at få våbnene til at tie, drabene til at ophøre, og ødelæggelsen indstillet. Denne tanke bør afløse den synes jeg ofte ansvarsløse udnyttelse af den varme krig som et middel i den kolde. For det, man oftest hører i diskussionen om krigen, er agitation. Agitation for hvad? Agitation for den østlige lejr mod vesten med smædeord imod amerikanerne, som om det for disse var et geopolitisk ønske, en geopolitisk nødvendighed at føre krig i Asien, et ønske trods tab af titusinder af unge amerikanere og af ufattelige materielle værdier, og agitation fra amerikansk side, fra vestlig side mod kinesere og russere, som beskyldes for at ville gennemføre kommunismen med våbenmagt ved som Hitler at tage ét land ad gangen, indtil Asien er gjort til kommunismens specielle verdensdel. Alle ved jo, at Sovjet og Kina er for kommunismen, og USA er imod den. Det er denne gammelkendte kendsgerning, der gør det så let at føre denne falske agitation, og som får denne til at se sandfærdig ud, unuanceret og tåbelig og støttet af stærke kræfter fra begge sider, desværre.

Kampen i Vietnam er noget helt andet, end den gøres til i den diskussion, der nu er sat i gang, og hvis virkning kun er at ophidse lidenskaberne i begge blokke, at skabe vrede i befolkningerne, at øge spændingen netop på et tidspunkt, hvor det så ud til, at efter 20 års ophobet bitterhed og mistænksomhed var denne tilstand ved at blive afløst af et bedre klima. Den gøres til en kamp for og imod kommunismen, og

det er den måske også blevet for parternes bagmænd, men for vietnameserne selv drejede striden sig ikke herom. Den drejede sig i de første 12 år om national og race-mæssig uafhængighed og i alle de 25 år, i hvilke den har eksisteret skiftevis som varm og kold krig, om en social revolution, i de sidste åringer desuden ansporet af skuffelsen over, at løfterne fra Genève om uafhængighed, om frie valg og social støtte blev brudt af de parter, der havde truffet aftalerne.

USA havde ganske vist intet ansvar for selve Genèveaftalen, men var dog bagefter med til at love at medvirke både til valg og til en national selvstændighed. Det amerikanske løfte om at fremme frie valg betingedes af, at De Forenede Nationer skulle kontrollere valgene. Senere, da Kina inddroges stærkere i striden, blev det klart, at USAs betingelser næppe kunne opfyldes, og på ny har udviklingen nu understreget, hvor skadeligt det var, hvor skæbnesvangert det var, at Kina blev holdt uden for FN. Men skaden var sket, og den lader sig desværre nok først sent udbedre.

Men hvad er der nået siden i den gensidige indignationskampagne? Er skyldspørgsmålet blevet klarlagt på en sådan måde, at den skyldige må vige for en verdensopinion? Tværtimod. I USA er resultatet blevet, at kongressen nu efterhånden nærmer sig til enstemmighed om krigens intensivering, og på den østlige side, ja, dér følger man tilsyneladende meget godt med i kapløbet.

Den offentlige mening er under ophidselsen blevet til to offentlige meninger, tilsyneladende lige stærkt repræsenteret i verdenspolitikken, og begge ivrige for at føre den ideologiske strid videre, dér, hvor det slet ikke berører Vietnam selv, ikke har relation til selve sagen, men hvor sagen bruges og misbruges både i partipolitisk og militærpolitisk øjemed til skade for freden, både i Vietnam og andetsteds.

Ja, jeg har gerne villet give dette situationsbillede, fordi det radikale venstre går ind for et tredje standpunkt, nemlig dette, at nu må 12 års ustandselig forværring af situationen gennem beskyldninger og partipolitisk agitation afløses af ønsket om mæglings og forsoning. Så længe vi gensidigt befinder os på udskældningsstadiet, er vi ikke gode mæglere, endsiges forsonere, og

[A. C. Normann.]

det er jo netop på dette stadium, vi endnu befinder os.

Et 500-talligt folkemøde i Helsingør for nylig om Vietnamproblemet brugtes efter nogle i øvrigt sobre indledninger til en lidenskabelig politisk strid, der hidsede gemytterne meget stærkt op, imellem kommunister og socialistisk folkeparti på den side og de såkaldte USA-venlige på den anden. Men interessen for det eneste, det kommer an på, midler til krigens standsning, forfægtedes kun af en enlig svale i forsamlingen. Vi får alle her i det høje ting, tror jeg, hundreder af henvendelser om at tage stilling i striden, at gøre det, som hedder at engagere sig. I Højskolebladet har en teolog for et par uger siden angrebet mig, fordi jeg i en tale i udenrigsdebatten i januar ikke engagerede mig tilstrækkeligt. Han tænkte vel at mærke ikke på engagement i problemet om, hvad der kan standse krigen, men på engagement i skyldspørgsmålet. Og her i folketinget engagerede det ærede medlem hr. Erik Kragh sig, dog gudskelov som den eneste i den retning, ved at fægte for den tro, at jeg havde uret i, at man ikke kunne bekæmpe ideologier ved at slå disses tilhængere ihjel med våben.

Men medens parterne engagerer sig mere og mere op imod hinanden, fortsættes krigen, og daglig får USA at vide af den ene halvdel af denne overbeviste opinion, at det er en retfærdig krig, landet fører, mens den anden halvdel opfordrer Vietcong og Kina til at holde ud i deres retfærdige kamp; samtidig bidrager striden her og i andre lande til at mindske den gryende forståelse imellem øst og vest.

Jeg har mest lyst til at opfordre både det ærede medlem hr. Erik Kragh og nogle SF'ere og andre, som er stærkt engageret på den måde, til at opføre med ude i landet at popularisere sig ved at spille på de stemninger, der jo altid kan rejses i en sag, hvis hele opløb er et eneste langt vidnesbyrd om uret og nød og svegne løfter. Disse stemninger bør ikke styrkes, men drejes over i positiv retning, hvor de ikke behøver at dele sig i to, men kan bidrage til at gøre Danmark til en mægler efter nordisk tradition og dansk tradition i stedet for at hidske parterne op til fortsat strid. En skønne dag må dette synspunkt dog alligevel slå igen-

nem her og andre steder, hvis der skal blive fred, og så kan historien jo bagefter beskæftige sig med skyldspørgsmålet og placere ansvaret for alle de skridt, fejlagtige skridt og rigtige skridt, der har været foretaget i de 25 år, i hvilke der har været krig i Vietnam.

Jeg har siddet og glædet mig over nu at få tilslutning til disse synspunkter fra det ærede medlem hr. Per Federspiel og over, at venstre nu — jeg mener for første gang — bakker det synspunkt op, jeg her er gået ind for og også talte så stærkt for i udenrigsdebatten i januar måned. Jeg kan godt tilføje, at også enkelte radikale kredse har bebrejdet mig, at jeg ikke i højere grad tog parti i udenrigsdebatten. Mange i partierne er jo endnu ikke kommet fri af den periode, da det var rimeligt at tro, at det kunne hindre krigen eller standse den, at der skabtes en verdensopinion, at man valgte sig som favorit en af de to parter. Dette er ikke længere politik i rigtig forstand, men kun en ukonstruktiv, partipolitisk betonet og skadelig negativisme. Derfor valgte det radikale venstre at ofre hele sin opmærksomhed i Vietnamdebatten på, hvad der kunne få nyttevirkning, hvad der eventuelt kunne bidrage til fred i Vietnam, og vi fremsatte vel næsten som det eneste parti nogle konkrete forslag til regeringens og folketingets overvejelse. Jeg henviser her til min tale den 13. januar, den begynder på sp. 2587.

Jeg vil understrege, at der ligger ikke heri, at jeg ikke er enig i de synspunkter, der gøres gældende fra Askov, fra det ærede medlem hr. Frode Jakobsen, hvis argumenter også taler til mine følelser, samt fra skolefolk, arbejdere og andre landet over med lignende meninger; jeg har blot ment, at vi må videre. Jeg synes, at der er kommet noget positivt ud af debatten her i dag, og jeg er derfor tilfreds med, at den er rejst.

De forslag i U Thants erklæring af 9. marts, som forespørgerne nu bringer herind i salen, kan det radikale venstre uden videre gå ind for. For en reduktion i den militære aktivitet har vi hele tiden talt, og vi tror ikke på noget godt udfald af nye forhandlinger med eller uden basis i Genèveaftalen, hvis ikke også Vietcong er med i dem som berettiget deltager.

Jeg har tidligere så småt kritiseret den højtærede udenrigsminister for passivitet

[A. C. Normann.]

over for USA, som er den part i striden, den danske regering har bedst mulighed for at påvirke, for at tale til. Jeg syntes, at vi måtte gøre os stærkere gældende sammen med andre lande f. eks. de nordiske, og jeg synes, at den højtærede udenrigsminister bør besvare det for mig at se vægtigt motiverede spørgsmål fra en kreds af betydelige mennesker fra Askov, som er rettet til den højtærede udenrigsminister i anledning af det ærede medlem hr. Frode Jakobsens tale for nogen tid siden og det ærede medlems kronik i Politiken. Men jeg glæder mig alvorligt over i dag at kunne takke den højtærede minister for den ret positive holdning til dette vor tids vigtigste problem ved siden af atomvåbenspredningen.

På de 4 punkter i den højtærede ministers tale, som fremhævede aktive handlinger, kan det radikale venstre være enig med udenrigsministeren. Kravet om en international neutral styrke til ordenens opretholdelse, indtil valg kan afholdes og landet forenes, svarer til det ene af de forslag, det radikale venstre foreslog regeringen at aktualisere. Det står også sådan for mig, at det er meget vanskeligt at se, hvorledes frie valg i Vietnam ville kunne gennemføres under De Forenede Nationers overopsyn, når man betænker, med hvilke øjne Kina betragter De Forenede Nationer. Det er naturligvis ikke så lidt forstemmende, at den højtærede udenrigsminister er temmelig pessimistisk med hensyn til mulighederne for nogen snarlig ændring i situationen, nogen snarlig nytte af henvendelser af den art, som vi taler om her i Danmark, til parterne, til amerikanerne, men kunne det lykkes for den højtærede udenrigsminister at solidarisere sig med andre lande på det grundlag, han her har gjort rede for — det gælder også de øvrige punkter i hans tale — ja, så tror jeg, han vil høste tak herfor hos alle i befolkningen, hvis tanker er rettet mod mulighederne for krigens ophør.

Mit parti, vil jeg gerne sige til slut, vil nu med stor interesse følge, hvad regeringen foretager sig i den kommende tid på dette område for at nå frem til den fredeliggørelse, som alle jo i virkeligheden længes efter.

Rimstad: Jeg takker den højtærede udenrigsminister for den interessante og meget

klare redegørelse, han på den her givne foranledning har meddelt tinget.

Vi er i mit parti enige med udenrigsministeren i hans vurdering af den øjeblikkelige situation, og vi er tilfreds med, at regeringen klart giver udtryk for, at den har lagt vægt på at søge at undgå, at atmosfæren oplades unødigt ved ensidige angreb mod en enkelt af krigens parter. Dette synspunkt kan jeg fuldt ud tilslutte mig, for det forekommer mig, at krigen i Vietnam — hr. Kai Moltke har foretrukket at kalde det konflikten, men ordet krig synes mig et rigtigere udtryk — som er netop så sørgelig og så afskyelig, som en krig altid er det, her i landet giver anledning til en fanatisme, som i hvert fald ikke bidrager til at øge den beskedne indsats, vi kan gøre for at medvirke til krigens ophør.

I mit parti er vi enige med den højtærede udenrigsminister, når han siger, at det, man bør tilstræbe og blive ved med at tilstræbe, er at få forhandlinger i gang mellem de krigsførende parter; kun derved kan krigen bringes til standsning. I sådanne bestræbelser bør vi udnytte det venskabelige forhold, vi har til den ene part i krigen, udnytte det til påvirkning ud fra et objektivt studium af krigsbaggrunden, krigsårsagerne og krigsstadiet. Kun ad den vej kan vi sikre os, at vore bestræbelser vil have en mulighed — måske kun en beskedne mulighed, men dog en mulighed — for at virke i den givne situation.

Lader vi os derimod opfanatisere til at tage skarpe standpunkter til fordel for den ene eller den anden part i krigen, opnår vi blot at miste den smule indflydelse, vi måske kunne have opnået gennem en demonstreret objektivitet; og helt galt bliver det naturligvis, hvis vi officielt tager parti for en af parterne, således som Danmarks radio gjorde det gennem den famøse skoleudsendelse om Vietnam den 4. februar i år.

Mit spørgsmål til kulturministeren om denne udsendelses manglende lødighed medførte i øvrigt fra de opfanatiseredes side adskillige uheldige udtryk for den ensidige subjektivitet, som jeg her advarer imod. Således skriver en af de i den pågældende udsendelse implicerede, hr. Ebbe Reich, i et blad, Politisk Revy, at kulturministeren havde fundet udsendelsen stuerten, og at den amerikanske ambassadør havde erklæ-

[Rimstad.]

ret sig, om ikke enig, så dog tilfreds efter at have set udsendelsen. Begge dele turde være i strid med sandheden. Man kan naturligvis lægge mange betydninger i ordet stueren, men den betydning af ordet, der her er tale om, gik den højtærede kulturminister i sit svar på mit spørgsmål i hvert tilfælde ikke ind for. Og hvad den amerikanske ambassadørs citerede udtalelse angår, så har jeg sort på hvidt for, at citatet er urigtigt.

Men dette er altså et eksempel fra subjektivitetens overdrev, den subjektivitet, man bør advare imod, styret som den ofte er af skjulte kræfter, og ødelæggende som den er for det beskedne lod, vi kan lægge i vægtskålen til fordel for fredens sag.

Det fremgår af den højtærede udenrigsministers redegørelse, at han ikke for øjeblikket anser et dansk fredsiniciativ eller et nordisk fredsiniciativ for muligt. Det kan man beklage ud fra det, jeg her har sagt; men vi må have lov til ud fra det, udenrigsministeren i dag har sagt, at stole på, at regeringen vil benytte den første lejlighed, som den anser for formålstjenlig, til at søge et initiativ gennemført.

Niels Westerby: Jeg tror, man tør sige, at Vietnamdebatten her i landet er præget af en underlig dobbelthed, for man kan vel ikke nægte, at ude omkring går bølgerne højt, de går endog meget højt. Man svinger sig op til at tale om kommunistisk magtovertagelse og et ekspansionistisk Kina på den ene side, og man svinger sig op til de højeste og stærkeste og de mest følelsesbestemte fordømmelser af amerikanerne og Saigonregeringen på den anden side. Men netop når det ligger sådan med debatten ude i befolkningen, må det vække til eftertanke, at herinde i det høje ting spænder det hele betydelig mere fredeligt af.

Jeg mener at have lagt mærke til, at repræsentanter for socialistisk folkeparti — og man kan vel også til dels sige hr. Frode Jakobsen — ude i befolkningen har gjort sig til talsmænd for et meget stærkt synspunkt imod USAs politik i Vietnam. Men jeg må på den anden side sige, at det er jo spændt meget fredeligt af her i dag. Udenrigsministeren er kommet med en redegørelse, hvor han går ind for at arbejde for

forhandlinger på Genèveaftalernes grund, og han har klart givet udtryk for sin enighed i U Thants trepunktsprogram, og så oplever man, at de, der ude i landet er med til at piske stemningen og bølgerne op, står op og takker udenrigsministeren for redegørelsen. Vi kan altså opleve herinde i det høje ting, at der er så godt som enighed om de muligheder, vi har fra dansk side i Vietnamkonflikten.

Jeg har personlig med interesse læst hr. Frode Jakobsens særdeles læseværdige kronikker i Politiken, og når jeg sammenligner de kronikker med hr. Frode Jakobsens indlæg her i dag, må jeg sige, der var en meget betydelig forskel. Jeg mener, at indlægget her i dag var betydelig mere besindigt og afrundet og afbalanceret end det, som det ærede medlem gav udtryk for i sine kronikker i Politiken. Men det skal det ærede medlem ikke høre ilde for, jeg vil tværtimod komplimentere hr. Frode Jakobsen for det, ja, jeg vil oven i købet sige, at vi må absolut værne om retten til at blive klogere; den må også stå til rådighed for hr. Frode Jakobsen.

Det er klart, at udgangspunktet må opføre i Danmark. 25 års krig i det gamle franske Indokina med blodsudgydelser og ødelæggelse af landet må stemme os til virkelig alvorlig eftertanke og også give anledning til følelser. Hvis det ikke var tilfældet, ville vi være et ringe folk. Men vi skal passe på, at vi griber dette rigtigt an, at vi gør, hvad vi kan for at skabe fred i Vietnam og derigennem skabe mere fredelige forhold i verden.

På den ene side står USA og en svag Saigonregering, på den anden side står Vietcong og Nordvietnam under Ho Chi Minh, politisk bakket op og også til dels støttet materielt af det kommunistiske Kina. Der er ingen tvivl om, at det ligger meget hårdt i Vietnam, og det vil det komme til at gøre i lang tid, desværre. Kineserne og Nordvietnam opfatter krigen i Vietnam som en revolutionær krig, de tror på deres sag, de mener at have moralen på deres side, og de er selv overbevist om, at de vil vinde i det lange løb. På den anden side står USA og regeringen i Saigon, og dér må man jo vide, at USA aldrig nogen sinde har tabt en krig; USA tror på sin moralske ret, og USA tror på, at også dets magt er betydelig, og at der

[Niels Westerby.]

kan opnås en for USA tilfredsstillende udgang af konflikten.

Det har meget lange udsigter, når det ligger så hårdt, og det eneste, vi reelt kan gøre her i Danmark, er at prøve at hjælpe med til at få forhandlinger i gang. Jeg tror, det er rigtigt at sige, at konflikten kan ikke løses militært, den kan kun løses politisk igennem forhandlinger på Genèveaftalens grund, eller man bør vel snarest sige forhandlinger baseret på de principper, der var nedlagt i Genèveaftalen af 1954.

Man har vel lov at sige, at der ligesom aftegner sig en ejendommelig alliance i den indre danske politik. Når man tænker på den franske statschef, de Gaulle, og hans synspunkter, ja, så ved man jo, at de er båret frem måske først og fremmest af ønsket om at give Frankrig en position i fjernøstlig politik, den position, som Frankrig har tabt, og at man i Frankrig først og fremmest tænker på Frankrigs storhed. Men så er det egentlig ejendommeligt at kunne konstatere et sammenfald imellem de Gaulles synspunkter på fransk side og så det, som fremføres imod dem, der er kritiske over for regeringen og det store folketingsflertal her i salen; det forekommer mig ejendommeligt.

Nå ja, vi skal have forhandlinger, og det skal være på Genèveaftalens grund. Hvordan kan vi gøre det? Hvordan kan vi fremme det? Det er blevet sagt, at vi skal sige fra over for De Forenede Stater. Der er blevet sagt, at De Forenede Stater bør trække deres styrker ud af Sydvietnam. Der er blevet sagt, at man bør prøve at overtale amerikanerne til at nøjes med at indrette nogle støttepunkter langs kysten i Sydvietnam. Det er sådan set det, den offentlige debat ude i landet koncentrerer sig om, selv om det ikke er kommet klart frem herinde i det høje ting.

Jeg vil gerne spørge: er man nu helt sikker på, at man fremmer mulighederne for forhandlinger på Genèveaftalens grund ved at fremføre disse synspunkter? Det tror jeg ikke man skal være. Lad os først se på, hvordan disse synspunkter vil påvirke udviklingen i De Forenede Stater. I USA er det vel sådan, at man føler trykket af denne konflikt hårdt. Man føler trykket af, at der falder amerikanere hver dag i

Vietnam. Man føler vel også det økonomiske tryk; det drejer sig jo om milliarder af dollars, som man må ofre på denne sag. Man føler, at det er ens egen krig; man føler, at man ikke har ret mange venner i denne sag.

Men hvis det er sådan, at USA kommer ud for en almindelig fordømmelse, også fra dansk side, af sin politik i Vietnam, må man stille sig det spørgsmål, om det så ikke vil virke helt modsat i De Forenede Stater. Vil det ikke snarere oppiske stemningen derovre, vil det ikke snarere radikaliserer amerikansk udenrigspolitik og amerikansk politik i Vietnam? Jeg tror, man kan stille det spørgsmål. Vil det ikke være mere vanskeligt efter en sådan holdning at få amerikanerne til at sætte sig ved forhandlingsbordet? Og man kan vende spørgsmålet om. Hvis man stiller et sådant krav om tilbagetrækning af amerikanerne fra Sydvietnam, vil det så ikke også betyde, at det vil blive vanskeligere at få Nordvietnam og Ho Chi Minh til at sætte sig ved forhandlingsbordet? Er det ikke netop det, man venter på fra Nordvietnams side og fra Vietcongs side, at amerikanerne skal blive trætte, at amerikanerne skal blive presset af deres venner i Vesteuropa og andre steder til at trække sig ud af det? Er det ikke netop det, man venter på at kunne opnå ved at holde ud?

Jeg tror, at den linje, som flere i den offentlige debat anlægger om Vietnam, i stedet for at fremme mulighederne for at få realistiske forhandlinger på Genèveaftalens grund snarere mindsker mulighederne for det. Og så må man også tænke på, at der er jo sikkerhedspolitiske aspekter eller sider af denne sag også uden for Sydøstasien. Der er jo også et sikkerhedspolitisk perspektiv i det for Europas vedkommende. Hvis det er sådan, at amerikanerne føler, at de har engageret sig i Vietnam, og det gør de, og at de har givet en garanti for Vietnam, og det har de, og at de til sidst bliver tvunget til mere eller mindre af opgive dette engagement og denne garanti — ja, så må man tænke på, at dette at give garantier er en helhed. Hvis USA må bryde en garanti i Vietnam, ja, mon det så ikke vil komme dertil, at amerikanerne vil føle deres garantiforpligtelser i Europa som værende mindre? Der er vel en helhed her. Hvis

[Niels Westerby.]

amerikanerne bryder deres ord i Vietnam over for dem, som de har givet det til, vil de så ikke også komme til at gøre det her i en given situation?

Jeg tror ikke, der er andet at gøre end at presse på med at få forhandlinger i gang, og jeg har forstået på udenrigsministeren og hans objektive og meget kloge tale i dag, at han bestemt ikke sætter kikkerten for det blinde øje, når han spejder efter alle muligheder for, at Danmark kan fremme chancerne for, at parterne kan komme til forhandlingsbordet.

Jeg vil altså takke udenrigsministeren for den redegørelse, han har givet i dag. Det er jo ikke ret meget, vi kan gøre her i landet. Vi er et lille land, vi har meget sympati for dem, der lider i Vietnam, men vi har ikke ret meget at have denne sympati i. Men spørgsmålet er, om vi ikke også skulle forøge den humanitære indsats, der gøres i Vietnam. Størrelsen af den er jo beskæmmende lille set fra dansk side, og det tilbud, vi har givet til Vietnam på dette område, burde det ikke øges? Burde vor indsats ikke øges her? Der vil vi kunne gøre noget medmenneskeligt, samtidig med at vi søger at fremme chancerne for en forhandling. Det tror jeg ikke man gør ved en ensidig fordømmelse af Amerikas politik i Vietnam.

Svend Haugaard: Hr. Erik Kragh var ængstelig ved, at man misbrugte ungdommens idealisme til at skabe en antiamerikansk stemning. Jeg er enig i, at man skal ikke skabe nogen antiamerikansk stemning eller en antistemming mod noget folk i det hele taget, men jeg vil dog sige, at jeg synes, det er godt, at ungdommens interesse for udenrigspolitik er så vågen, som det har vist sig netop i forbindelse med Vietnamspørgsmålet. I øvrigt kan vi vel tilføje, at det er noget svært overhovedet at tage objektiv stilling til Vietnamstriden, uden at det kan komme til at virke som antiamerikansk.

Endvidere sagde hr. Erik Kragh, at det, der skete i Vietnam, var Vietcongs oprør mod regeringen i Sydvietnam. Nu synes jeg i og for sig, det svækker hans argumentation en hel del, for det viser sig, at der er tale om en borgerkrig, og i hvert tilfælde har de mennesker — det gælder i både den ene og den anden del af Vietnam — ikke haft en lejlighed til at stemme om nogen regering. Og man kan nok strides om, hvem der er mest demokratisk; de er det næppe ret meget nogen af parterne. Det er, som hr. Erik Kragh selv sagde, nemlig militæret, generalerne, der styrer, og de styrer uden parlamentarisk basis.

Så fremhævede hr. Erik Kragh, at ingen af disse mennesker i Sydvietnams regering eller Saigonregeringen var deserteret over til Vietcong. Jeg vil gerne sige, at med kendskabet til den almindelige indstilling hos generaler er det vel i og for sig forståeligt, at de ikke netop er deserteret derover.

Ellers vil jeg gerne hæfte mig ved de positive ting, der har været fremme i debatten her. Jeg lyttede med stor interesse til udenrigsministerens redegørelse og konstaterede også med glæde, at i det svar, der er givet til Nordvietnam, er der sket en stramning af det danske synspunkt. Denne stramning synes jeg nok er kommet langsomt, men den er da kommet, selv om man undertiden har haft fornemmelsen af, at den måske er kommet sådan lidt modvilligt. Jeg glæder mig over, at det da er et klarere dansk standpunkt; jeg mener nok, der er noget tilbage at hente endnu, men det går i hvert tilfælde i den rigtige retning.

Jeg er helt enig med udenrigsministeren i, at de yderste standpunkter i sagen nok ikke tjener til at opnå et positivt resultat. Man kan måske inderst inde ønske, at man skal have amerikanerne ud af Vietnam, og det ønske deler jeg i hvert tilfælde, men det er urealistisk at tro, at amerikanerne i øjeblikket retter sig efter en henstilling på det punkt. Endvidere må vi være klar over, at en tilbagetrækning af amerikanerne

[Svend Haugaard.]

med den meget svage stilling, som Saigons regering har i forhold til Vietcong, kunne betyde voldsomme massakrer af befolkningsgrupperne, og det er der ingen af os der kan gå med til. Vi må forlange, at de amerikanske styrker erstattes af en FN-kontrol og et FN-organ, som sættes ind for at beskytte disse befolkningsgrupper.

Det er klart, at vi må sige ja til alt, hvad der kan gøres for at få forhandlingerne fremmet, og her er det, man må spørge sig selv: hvilke aktiviteter kan man fra dansk side gennemføre for på realistisk vis at fremme forhandlingerne? Dét synes jeg, at det er helt rigtigt, at det er bemærket, at Nordvietnam i dag ikke er helt så afvisende som tidligere over for, at man muligvis kan forhandle, selv om amerikanerne stadig er i landet. Jeg mener, at muligheden herfor må være, at bombningerne bliver standset, samt at amerikanerne er villige til at standse deres egentlige offensive operationer og trække sig tilbage i en afventende holdning. På det punkt synes jeg, det er realistisk, at vi sætter ind over for USA og giver dem vore synspunkter her, og jeg tror også, det er realistisk, om vi over for Nordvietnam siger, at det ville være rart, om de kunne udtrykke deres stilling på det punkt lidt tydeligere, så man ikke fortsat kan overheøre det fra amerikansk side.

Udenrigsministeren sagde endvidere, at den amerikanske fredsoffensiv ikke havde gjort noget indtryk, og så er det, man må spørge sig selv om, hvad årsagen er til, at den ikke har gjort noget indtryk. Er det ikke, fordi man ikke tilstrækkeligt klart har vist, at man var parat til at forhandle også med Vietcong? I de 14 punkter for den amerikanske officielle stilling til Vietnamspørgsmålet, som udenrigsministeren nævnte, står der i punkt 13 noget om, at Vietcong kan blive repræsenteret, hvis Hanoi beslutter sig til at standse aggressionen. Det er det eneste, jeg i hvert tilfælde foreløbig har set af indrømmelse fra amerikansk side, at man er parat til at forhandle med Vietcong, men her altså under ganske bestemte betingelser — og betingelser, som afhænger af en amerikansk bedømmelse, som næppe kan siges at være helt objektiv.

Tonkinbugtens episode blev fremdraget før debatten; jeg ved ikke, hvordan det forholder sig, men jeg vil gerne spørge: er det indtil videre blevet bevist, at der var tale om gengældelse? Altså med andre ord, om der var tale om, at Amerika virkelig var blevet angrebet.

Fra vor side må det være sådan, at vi må fremhæve over for Amerika, at man må acceptere Vietcong som forhandlingspartner, når Vietcong er parat til at handle på Genèveaftalernes grundlag. Det er rimeligt, at vi stiller spørgsmålet til Amerika: vil I under disse forhold eller vil I ikke acceptere Vietcong?

Udenrigsministeren nævnte, at Australien og New Zealand og flere andre lande havde sendt tropper, fordi de mente, de måtte være med til at standse en kommunistisk ekspansion, da de følte deres sikkerhed truet. Hvis det er sådan, at det var et ekspansivt kommunistisk Kina, som trængte ned over Vietnam, så kunne der måske være noget rigtigt heri; jeg siger måske, for det er jo ikke absolut givet, at de da var truet, men hvis det er et selvstændigt Vietnam, hvor der blot sker en social omvæltning, så er det ikke rigtigt.

Hvad gør man for, at der kan bevares et selvstændigt Vietnam? Hvorfor har Nordvietnam sagt nej til kinesiske frivillige? Hvad virkning har den amerikanske aktion i Vietnam nu med den store offensiv på Nordvietnams afhængighedsforhold til Kina? Opnår man ikke det stik modsatte af det, man tilsigter? Hvis man spørger om, hvad der er den naturlige og sandsynlige endelige løsning eller i hvert fald en løsning, man kan håbe på, er det da ikke en genforening af Vietnam? Og vil det ikke blive en genforening af Vietnam under Ho Chi Minh? Vi kan lige så godt gøre os vore tanker klare om, hvad vi egentlig mener er sandsynligt. Jeg er fuldstændig klar over, at det er nødvendigt at beskytte et mindretal i en årrække fremover, men selve resultatet som sådant mener jeg på forhånd er ret givet. Er det da ikke en ironi, at man fører krig for at opnå et resultat, som synes selvfølgelig uden en krig? Hvis afstemningen i 1956 var blevet gennemført — den skulle have været gennemført da — havde resultatet så i dag ikke været givet? Har man ikke ved den amerikanske aktion opnået, at man

[Svend Haugaard.]

risikerer, at Kina får en væsentlig større indflydelse på Vietnams politik, end det ellers ville have fået?

Vi har før i tinget drøftet spørgsmålet, om vi bliver taget til indtægt for amerikanske aktioner i Vietnam. Jeg er enig med hr. Frode Jakobsen i, at der på det punkt må siges klart fra fra dansk side. Jeg mener, at vi selv kan være årsag til, at amerikanerne med lidt god vilje kan have misforstået os. Jeg har f. eks. hørt, at i den instruks, som er givet til den danske FN-delegation med hensyn til dens stilling i De Forenede Nationers generalforsamling, hvis der kom forslag frem om Syd- eller Nordvietnams optagelse i De Forenede Nationer, skulle der være givet besked om, at Danmark skulle stemme for Sydvietnam, men ikke for Nordvietnam. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, men jeg spørger, om det er det, og hvis det er det, vil jeg gerne bede om en motivering herfor. Mig forekommer det, at det måske ville være mere nærliggende, om vi tog vores anerkendelse af general Kys regering i Saigon tilbage.

Udenrigsministeren (Per Hækkerup): Jeg tror i og for sig, jeg er berettiget til at takke de forskellige ordførere, for stort set er forløbet af debatten af en sådan karakter, at man har givet tilslutning til de synspunkter, jeg på regeringens vegne fremhævede i min redegørelse. Jeg forstår også, at man stort set var enig i den konklusion, jeg på regeringens vegne drog af redegørelsen, og som er nedfældet i de 4 punkter, jeg fremhævede til sidst. I den udstrækning, hvori det er tilfældet, er jeg naturligvis taknemlig for tilslutningen, og skal heller ikke gøre så forfærdelig mange bemærkninger til debatten, således som den er forløbet. Der er dog stillet forskellige spørgsmål til mig, som gør det rimeligt, at jeg svarer på dem.

Hr. Kai Moltke, som jo er ordfører for forespørgerne, har jeg i og for sig ikke yderligere bemærkninger at gøre til. Jeg forstår, at hr. Kai Moltke er tilfreds med den besvarelse, hans forespørgsel har mødt. Jeg kunne dog have lyst til at understrege det synspunkt, hr. Per Federspiel gjorde gældende: at man nok kan spørge sig selv, hvor stort et behov der i og for sig har været

for en debat som den, vi har haft i dag. Det er ikke mere end to måneder siden, vi sidste gang havde en debat, og hvis hr. Kai Moltke vil gøre sig den ulejlighed at se efter, hvad jeg sagde dengang, vil han finde, at det svarer til, hvad jeg sagde i dag. Man kunne måske derfor mene, at det i det hele taget var lidt overflødigt med debatten. På den anden side synes den jo i et vist omfang at have bragt afklaring, i hvert fald nogle steder, og det synes jeg, man må hilse med tilfredshed.

Jeg er enig med hr. Kai Moltke i, at man ikke skal forestille sig, at der kan blive frie valg i Sydvietnam under amerikansk besættelse. Hr. Kai Moltke mente, at der aldrig kan holdes frie valg, når et land er besat af fremmede styrker. Det er en interessant betragtning, som jeg skal erindre mig, når vi får lejlighed til at drøfte valg, afholdt andre steder i verden. Det er altså en betragtning, jeg er enig i, og derfor tror jeg, at forudsætningen, som jeg også udtrykkelig nævnte det i min tale, for frie valg må være, at det sker under international kontrol, efter at alle fremmede styrker — derunder også de nordvietnamesiske styrker — er trukket bort fra Sydvietnam.

Hvad angår spørgsmålet om den hjælp, vi fra dansk side har ydet eller tilbudt at yde til Sydvietnam, vil jeg gerne, for at der ikke skal være nogen misforståelse, gøre det helt klart — også det tror jeg i øvrigt at jeg gjorde for 2 måneder siden — at vi har behandlet anmodningen fra den sydvietnamesiske regering om at få u-landshjælp på samme måde, som vi har behandlet en hvilken som helst anden ansøgning om u-landshjælp. Denne ansøgning har resulteret i, at vi har tilbudt at uddanne et vist antal sydvietnamesiske sygeplejersker her i landet, og på dette tilbud har vi ikke modtaget noget svar fra den sydvietnamesiske regering.

Jeg vil også gerne understrege, at det er forkert, at man fra den amerikanske regerings side skulle have udtalt, at der forelå en støtte fra dansk side til den amerikanske politik i Vietnam. Efter at jeg var blevet opmærksom på, at denne fejlagtige opfattelse var blevet fremført i den offentlige diskussion, henvendte vi os i Washington for at få at vide, hvornår Rusk eller Ball skulle have udtalt sig — det blev tilkendegivet,

[Udenrigsministeren.]

at det var en udtalelse af Dean Rusk. Det er ikke det amerikanske udenrigsministerium bekendt, at den amerikanske udenrigsminister skulle have fremsat en sådan udtalelse. Det nærmeste, de kunne finde frem til med hensyn til en sådan udtalelse, var et svar på en pressekonference på et spørgsmål, der imidlertid ikke vedrørte USAs politik i Vietnam, hverken specielt eller generelt, men som ganske specielt drejede sig om, hvorvidt de øvrige NATO-lande havde forlangt, at USA ensidigt skulle trække sig tilbage fra Vietnam, og det er rigtigt, at et sådant forlangende, en sådan opfordring, er der ingen af USAs allierede der har stillet, heller ikke Danmark. Det er imidlertid et velkendt forhold, at det har været den danske regerings holdning hele tiden. Det er nok tænkeligt, at enkelte — som hr. Frode Jakobsen sagde det — har kunnet misbruge den omstændighed, at vi har tilbudt at uddanne sygeplejersker fra Sydvietnam, til, at det skulle være udtryk for sympati med den amerikanske politik. I så fald må det imidlertid fastslås, at der er tale om et misbrug.

Jeg er naturligvis enig med hr. Per Federspiel i, at spørgsmålet om et overgangsstyre i Vietnam rejser alvorlige problemer. Jeg tror dog, man må erkende, at der jo er den fundamentale forskel mellem det, der skete i Tjsekoslovakiet og de øvrige østeuropæiske lande, og så den situation, der må formodes at opstå i Vietnam, når en sådan overgangsordning etableres, at den kommunistiske magtovertagelse i Østeuropa skete praktisk talt under russisk besættelse. Hvis der skal skabes en blot nogenlunde holdbar løsning for Vietnams vedkommende, må et sådant Sydvietnam i hvert fald i overgangsperioden ikke engagere sig udenrigspolitisk hverken til den ene eller den anden side. Hvorvidt landet i det lange løb vil foretrække at blive en neutralstat eller ej, må befolkningen i Vietnam stort set selv afgøre. I overgangsperioden må der i hvert fald ikke være nogen mulighed for, at man udefra kan blande sig direkte i de politiske forhold i landet, og det vil sikkert forudsætte en FN-tilstedeværelse under en eller anden form. Det kan altså ikke fritage os for en vis bekymring, sådan som hr. Per Federspiel gav udtryk for, selv om jeg ikke mener,

bekymringen er så velbegrunder, som den var i tilfældet Østeuropa, fordi situationen efter min mening er en anden.

Til hr. Erik Kragh vil jeg kun sige, at jeg håber sandelig ikke, at han har fået det indtryk, at jeg var særlig optimistisk med hensyn til udsigterne i Vietnam. Hvis det skulle være tilfældet, vil jeg da gerne gentage, at jeg er ikke optimistisk med hensyn til fredsigterne i Vietnam. Jeg tror desværre, at der kommer til at gå nogen tid, før forudsætningerne for at optage forhandlinger er til stede.

Over for hr. A. C. Normann vil jeg gerne understrege — hvad jeg også havde lejlighed til, da vi diskuterede spørgsmålet for 2 måneder siden — at vi fra dansk side ved de lejligheder, vi har haft, har fremført vore synspunkter over for den amerikanske regering. Vi gjorde det allerede så tidligt, som da vi første gang, tror jeg, drøftede Vietnamproblemet i december 1964; vi gjorde det på NATO-ministermødet i maj 1965, og vi gjorde det igen på NATO-ministermødet i december måned 1965. Jeg får nok lejlighed til at gøre det igen på et møde lidt senere i denne måned i NATO. Vi har i de tilfælde, hvor vi har været på tomandshånd med amerikanerne, på tilsvarende måde gjort det, og vi har løbende, når dette problem har været oppe til drøftelse i NATO-rådet, hvor de permanente repræsentanter er til stede, også fremført vore synspunkter, således som jeg anførte i min redegørelse. Det er derfor forkert, hvis der har dannet sig det indtryk, at vi skulle have været passive. Men jeg erkender én ting: det er ikke med de store armbevægelser, vi har gjort det, og det hænger sammen med den grundlæggende opfattelse, jeg har, at hvis det skal være effektivt, skal det ske på en pæn, venskabelig facon, og så skal det ske, uden man træder de pågældende, man ønsker at påvirke, alt for meget over tæerne samtidig.

Til hr. A. C. Normanns opfordring til mig om at svare på Askovbrevet, vil jeg gerne sige, at det har jeg svaret på. Nogle dage efter, at dette brev var offentliggjort, skrev jeg på anmodning som svar på det en kronik i Kristeligt Dagblad. Jeg kan ikke være forpligtet til at svare det samme sted, hvor henvendelsen er kommet; jeg må gå ud fra, at svaret i Kristeligt Dagblad, som blev

[Udenrigsministeren.]

citeret i andre blade, må være tilstrækkeligt. Jeg kan dog tilføje, at på et møde for vel en måneds tid siden i Kolding havde jeg lejlighed til at drøfte dette spørgsmål igen, og dér gav jeg ligeledes et klart og tydeligt svar direkte adresseret til i hvert fald en enkelt repræsentant for Askovlærerkredsen, der var til stede på mødet. Herpå kom der ingen reaktion fra den pågældende, så jeg havde lov til at tro, at han i hvert fald for sit vedkommende var tilfreds med svaret. Men jeg har altså svaret og mener dermed at have gjort min skyldighed i den henseende.

Hr. Svend Haugaard kan jeg vist svare meget kort; han mente ikke, at man fra USAs side var parat til at acceptere, at Vietcong var med ved forhandlingsbordet. Jeg skal henvise hr. Svend Haugaard til at se efter i Folketingstidende, for det fremgår af min redegørelse, at det er man på amerikansk hold, selv om man måske nok ikke endnu er nået til at kunne acceptere Vietcong som en selvstændig faktor. Men jeg erindrer om, at præsident Johnson sagde, at Vietcongs tilstedeværelse ved forhandlingsbordet ikke ville møde uoverstigelige hindringer. Jeg tror altså, at det er nødvendigt, som det fremgår af min redegørelse, at gå videre, således at man erkender, at Vietcong skal med som en selvstændig faktor, og at Vietcong må med i den overgangsregering, der må skabes, for at forhandlinger kan komme i stand.

Endelig spurgte hr. Svend Haugaard, hvorledes det forholdt sig med instruksen til FN-delegationen. Jeg kan ikke huske, om det står i instruksen; men hvis det ikke står der, kunne det i hvert fald lige så godt have stået der, for hvis problemet var kommet op, er det den faste danske holdning, at vi ville have stemt for, at mandaterne fra det land, vi har diplomatiske forbindelser med, skulle godkendes, medens vi ikke ville stemme for en godkendelse af Nordvietnams mandater. Men jeg tror ikke, problemet overhovedet kom op på generalforsamlingen — man har vel på forhånd anset det for urealistisk at forsøge på at bringe det frem.

Ordføreren for forespørgerne (Kai Moltke):
Jeg skal gøre det kort.

De konservatives og venstres ordførere var jo glade for og enige i udenrigsministerens redegørelse — men så kom betænkelighederne: en standsning af bombardementerne i Nordvietnam var et meget vigtigt spørgsmål, men nedsættelsen af den militære aktivitet kunne fortolkes som et svaghedstegn, og endelig kunne Vietcong som forhandler være udgangspunkt til, at man fik hele dominospillet om igen.

Nu skal jeg ikke gå i enkeltheder om den konservative ordførers, hr. Erik Kraghs, mange indvendinger. Men når der her tales om de mange desertationer fra landdistrikterne i Sydvietnam, må jeg nu alligevel have lov til at komme med nogle indvendinger, for det blev sagt, at det var betegnende, at de gik til byerne, til den sydlige del af landet o. s. v. Der er jo flere gange, sidst i november, i New York Times kommet talrige oversigter over bombardementernes omfang og virkninger, og der er også kommet skildringer af, hvorfor folk flygter fra landsbyerne: af den ganske simple grund, at de bliver udslettet af napalmbomber — og når det hele brænder sammen over hovedet på én, søger man vel det nærmeste tilflugtssted og giver sig ikke ud på den lange march nordpå.

Men desertationerne har jo en anden side. Når hr. Erik Kragh har fremført dette moment, kan jeg ikke lade være med at referere den amerikanske demokratiske ordfører, Mansfield, som siger, at en væsentlig forøgelse af Saigonregeringens styrker ikke kan forventes i det kommende år, da mulighederne for en udvidet rekruttering ikke er større og må deles med Vietcong. Desuden fortsætter en høj rate deserteringer trods beslutsomme anstrengelser for at reducere disse — de beslutsomme anstrengelser er vel nærmest de militære disciplinære. Men jeg synes, det ville være rart også at få med i billedet her for hr. Erik Kraghs vedkommende den sydvietnamsiske såkaldte regeringsofficielle opgørelse af, hvor mange der deserterede fra Sydvietnams hær i 1965. Der deserterede ifølge amerikanske blade ikke mindre end 115.000, d. v. s. en meget stor procent af de egentlige væbnede styrker; det er altså denne bølge, som ikke har kunnet standses, og det siger jo en del om regimets karakter overhovedet.

[Kai Moltke.]

Dernæst til det vanskelige problem om overgangsregeringen: jeg tror ikke, overgangsregeringen kan være hverken nogen general Ky, nogen general Khanh eller noget som helst andet styre. Jeg tror, der må ske en reel politisk proces om samling af kræfterne, som tager sit udgangspunkt med, at Vietcong, at den nationale befrielsesfront, legaliseres som en politisk faktor, og at bryde modstanden mod det er det vigtigste fænomen i den givne situation.

Så kun nogle få ord til den radikale ordfører, hr. A. C. Normann. Han spørger: hvorfor denne forespørgsel, hvorfor tilsluttede man sig ikke det radikale forslag, da det for halvanden måned siden var til debat i tinget her? Ja, det er lige på grænsen til, at udenrigsministeren kommer ind på samme teori. Fordi verden ikke har stået stille, siden vi sidst havde Vietnamdebat her i tinget. Der er nu beslutningerne om at genoptage bombardementerne i skærpet omfang og om at sende yderligere amerikanske tropper til Vietnam, og endvidere og ikke mindst — og det har givet debatten fornyet betydning — er der U Thants erklæring, fremsat i mellemtiden, hvor han prøver på, hvilken ufuldkommen generalnævner han i øjeblikket kan opstille for fremtidige bestræbelser for fred, hvis de ikke skal gå i vasken, som de jo gjorde tidligere. (A. C. Normann: Jeg sagde, jeg var tilfreds med forespørgslen!). Ja men altså det er forklaringen på, hvorfor vi ikke nøjedes med at deltage i debatten for halvanden måned siden. Vi ville altså gerne fremdrage de nye og betydningsfulde momenter, der var kommet ind i mellemtiden.

Dernæst et par ord til udenrigsministeren. Jeg må endnu en gang sige udenrigsministeren tak for, at han siger, at heller ikke i Sydvietnam kan frie valg og politisk normalisering finde sted under en fremmed besættelse, og i øvrigt for løftet om, at jeg skal blive mindet om, at det også gælder ved andre lejligheder. Jeg imødeser med glæde en sådan debat, selv om det ikke hører ind under emnet i dag.

Men i det store hele tror jeg altså at kunne fastslå, at udenrigsministeren og jeg er enige om, at demokratiet er mest fuldkomment og trives bedst, og normaliseringen i Vietnam vil gå bedst det øjeblik,

man ikke længere har fremmede tropper. Og jeg kender udenrigsministerens form for logik og drager konsekvenserne deraf, nemlig at man skal nærme sig en fredelig ordening, hvor forudsætningen bl. a. er, at der ikke fortsat pumpes nye tropper ind i Sydvietnam, hvad enten det er australiere, sydkoreanere, som er et særlig brændfarligt stof i Vietnam på grund af Kina, eller de egentlige amerikanske tropper. Jeg betragter altså dette som en stiltiende indrømmelse af fra udenrigsministerens side, at på et vist tidspunkt — jeg siger ikke, at det skal ske den dag i morgen — må amerikanske tropper trækkes tilbage, hvis man skal have en normalisering og en fredeligørelse af Sydvietnam. Der må stilles et perspektiv op, der må stilles en eller anden ordening i udsigt om, at når sådanne og sådanne normaliserede forhold er opnået i Sydvietnam, har amerikanerne ikke noget at gøre dér, og først når de er væk, er det muligt at foretage den politiske normalisering.

For det amerikanske verdensbillede var jo hidtil, at man ville normalisere tilstandene o. s. v. under en general Ky, og det er dér, vi er nået videre til at kunne erklære, at en regering under Ky fører til krig og ikke til fred; derfor var det, jeg sidste gang rejste problemet, om det ikke var på tide, at vi afskaffede denne ensidige anerkendelse af general Ky, at vi genoptog den diplomatiske forbindelse med Hanoi, og at der i fremtidige instruktioner til De Forenede Nationer tages hensyn til det, så der ikke bliver nogen direktiver fra dansk side for at skaffe flere typer som Ky ind i De Forenede Nationers generalforsamling.

Se, det er alt sammen noget, som er praktisk, og som jeg i og for sig tror udenrigsministeren og jeg kan blive enige om ud fra udviklingens logik. Men i den situation, hvori vi befinder os i dag, må vi konstatere, at der er vanskelige situationer og farlige situationer. Der er den kinesiske trussel, som man siger fra venstres og konservativ side. Ja men det kedelige ved situationen i Sydvietnam i dag er jo, at der hverken dér eller i Nordvietnam findes bevåbnede kinesiske tropper, der har intervenseret. De har måske teknikere, de har måske instruktører, men der findes ingen massiv ophobning af kinesere noget sted

[Kai Moltke.]

ud over Kinas grænser i Sydøstasien. Men der findes pinedød 235.000 amerikanere, og så er der jo ingen tvivl om, hvilken ende det er, man vil begynde med. Bliver man ved med at øse flere amerikanere, 90.000 til, ind i Sydvietnam, opstår den situation, hvor kineserne også falder for fristelsen til at sende frivillige eller andet, og det vil selvfølgelig vanskeliggøre problemet også for de selvstændige politiske afgørelser.

Men det, som jeg tror lå inden for muligheden grænse at præcisere i den givne situation i dag, var det, som jeg nævnte over for udenrigsministeren i mit første indlæg i dag; vejen til fred er jo åbenbart trang og lang. Og lad mig så udtale min tilfredshed med, at man her nåede et skridt videre end sidst, at U Thant og den recept, han opstillede for fredeliggørelse, tilsyneladende har både regeringens og folketingets billigelse. Og når det er opnået, tror jeg, alene dette nye skridt berettiger denne forespørgsel til udenrigsministeren.

Frode Jakobsen: Må jeg først til hr. Niels Westerby sige, at når han finder en betydelig forskel mellem min tale i dag og det, som jeg har skrevet, er jeg meget interesseret, og jeg vil meget gerne have påpeget nogen forskel. Jeg kender ingen. Naturligvis gør det en forskel, at jeg i dag taler som ordfører for det socialdemokratiske parti. I et så stort parti er der naturligvis nuancer. Skulle det have påvirket mig til at finde en rundere form, vil det kun glæde mig. Det kan måske somme tider være svært for mig.

Men først og fremmest er jeg naturligvis glad for, at jeg har kunnet tale som ordfører for mit parti i et spørgsmål, der ligger mig så stærkt på sinde. Ellers skal jeg ikke bruge tiden på hr. Niels Westerby, kun konstatere, at han helt er gået over til general Erik Kraghs brigade, og den brigade går jo fra nederlag til nederlag.

Det var, som om hr. Per Federspiel fandt det noget forsonende ved blodbadet i Vietnam, at der jo også er godt med blodbad andre steder. Jeg mener, at vi skal gøre indsigelse mod uret, hvor i verden den foregår, og at det faktisk, at der altid er uret, som vi ikke kan gøre noget imod, aldrig skal blive et argument for at lade

være med at gøre noget, hvor vi kan gøre det. Her er der en anledning til at tage stilling, fordi vi bliver brugt.

I den anledning vil jeg gerne sige til udenrigsministeren, at det, jeg sigtede til i mit første indlæg, var en udtalelse af den amerikanske udenrigsminister den 23. januar, hvor han blev spurgt, om der da ikke kom hjælp fra NATO-landene, og svarede: jo, der er 12 NATO-lande, som bistår i Sydvietnam; det er holdt i den dér almindelighed. De 12 blev udpeget i Herald Tribune, og Danmark er imellem dem; samtidig fremgår det tydeligt, at det er på grund af humanitær støtte, og det er det, jeg betegner som en tilsnigelse.

Hr. Per Federspiel opfriskede domino-teorien. Den troede jeg faktisk ikke vi skulle høre mere om, efter at general Maxwell Taylor har været i fjernsynet. For det var jo en fornøjelse at høre denne amerikanske høg, general Maxwell Taylor, kalde den dominoteori, som vi har hørt så meget om, for en folkelig misforståelse af amerikanernes lære, høre, at den lære aldeles ikke går ud på, at så ville Laos falde, så Cambodia, så Thailand og så Burma og til sidst måske Indien, at alt det dér, det var en populær misforståelse af amerikanernes virkelige teori, nemlig at amerikansk tilbagetrækning ville betyde amerikansk prestigetab, kinesisk prestigegevinst i al almindelighed, og at det ville være en opmuntring til kommunistiske rejsninger overalt i verden, men ikke særlig i Vietnams nabostater, lige så godt i Latinamerika og Afrika.

Der gik den undertone igennem både det, som hr. Per Federspiel sagde, og det, som hr. Erik Kragh sagde, om vi da skulle overlade det hele til kommunisterne. Jeg mener, at det viser, at man ikke har forstået i hvert fald mit standpunkt. Jeg forsvarede jo ikke kommunisterne mod modstandere af kommunisme, tværtimod, jeg siger, at den måde at bekæmpe kommunisme på, den duer ikke, den bidrager oven i købet til kommunisternes sejr. Spørgsmålet er, hvordan vi skal forhindre, at flere lande bliver kommunistiske. Jeg tror, at flere lande bliver det ved den politik, amerikanerne fører, færre ved den, jeg foreslår.

Hr. Erik Kragh hævdede, at jeg gang på gang sidestillede kampen i Vietnam med

[Frode Jakobsen.]

modstandsbevægelsen. Det har jeg slet ikke gjort. Jeg har aldrig talt om deres nationale kamp sammenlignet med vores, det er en sammenblanding af to forskellige ting. Jeg har talt om en teknisk lighed. Jeg har hævdet, at når så få med så dårlige våben alligevel klarer sig så godt over for så mange med så gode våben, så skyldes det noget, som er fælles for modstandsbevægelsen i Danmark og FNL i Vietnam: at de må have befolkningen bag sig. Det er ikke en påstand, men det er en slutning, den eneste forklaring på krigens gang.

Både hr. Erik Kragh og hr. Per Federpiel talte om antiamerikanisme. Jeg synes, at det er et grimme ord, det minder om McCarthy. Der er naturligvis nogen, der kritiserer Amerika af andre grunde, og som er glade ved en lejlighed til at falde over USA, men jeg fremhævede, at vor bekymring kun har vægt, hvis amerikanerne kan tro på, at den er ærlig. Men min erfaring er, at hvis man prøver på at være objektiv, så bliver man beskyldt for at tage kommunisternes parti af dem, der til 100 pct. tager amerikanernes parti. Jeg tager aldeles ikke hverken Kinas eller Nordvietnams eller Vietcongs parti mod amerikanerne, men jeg siger, at Amerikas velmente politik fører os alle sammen i fordærv, og det er ikke meget forskelligt fra det, de mest frisindede — og jeg mener også de klogeste — amerikanere siger.

Jeg mener ikke, at der er sagt klogere ord om den fare, der truer Amerika, end Walter Lippmanns: at Kina er gået fra nederlag til nederlag i Asien og i Afrika, at det har én eneste stor sejr at notere, og det er, at det er lykkedes kineserne at holde verdens stærkeste militærmagt fast i Vietnams morads. Derfor må man spørge sig selv: hvem har interesse i, at den krig bliver ved? Kina må være interesseret i at blive ved med at holde verdens stærkeste militærmagt fast i Vietnams morads og lade den bløde dér, bløde menneskeliv og milliarder, og miste sympati, især sympati i Asien, Afrika og Latinamerika. Det er Kina, der hidtil som den eneste har vundet den krig og vundet uden at affyre et skud; det synes jeg er det afgørende.

Det er jo ikke ideerne, der skiller os, dem har vi oven i købet fælles med USA; det

er en uenighed om en politik, som jeg mener virker mod sin hensigt, som fremmer den udvikling, den ville bremse, som ødelægger den udvikling mod frihed og demokrati, den ville fremme, og det synes jeg i og for sig, at kendsgerningerne viser.

Erik Kragh: Jeg skal ikke forlænge debatten ret meget, men jeg synes dog, jeg må gøre et par enkelte bemærkninger til hr. Frode Jakobsen og hr. A. C. Normann.

Når hr. Frode Jakobsen hævder, at min brigade går fra nederlag til nederlag, så kunne man måske også sige, at medens hr. Frode Jakobsens brigade er den aktive, den højt talende brigade, så er min brigade den tavse brigade; det er nemlig alle de mennesker i landet, som følger med i alt dette her, og som i og for sig vel nok har samme synspunkter som dem, jeg har, men som ikke giver udtryk for dem, som siger til sig selv, når de læser en kronik eller et eller andet: ham kunne du egentlig skrive et brev til, men det kan jeg gøre i morgen — og så bliver det ikke til noget. Derfor er jeg nu ikke så sikker på, at hr. Frode Jakobsens brigade er så forfærdelig meget større end min brigade; og om vi går fra nederlag til nederlag, ja, det er jo altså en skønssag. Jeg tror, hr. Frode Jakobsen har antydnet ved flere lejligheder, at når jeg har taget det standpunkt, jeg har, er det, fordi jeg mener, vi skal være loyale over for De Forenede Stater og derfor følge deres politik. Det falder øjensynlig ikke hr. Frode Jakobsen ind, at man også kan tro på det, man siger, at man også kan tro på, at her står meget på spil for den frie verden og dermed også for vort eget land. Det bringer mig ind på, at hr. Frode Jakobsen ved et par lejligheder har mindet om McCarthy og McCarthyismen; jeg er enig med det ærede medlem i, at der er en McCarthyisme herhjemme, men den er med modsat fortegn. Det er således, at man snart ikke har lov til at nævne, at kommunisterne står bag noget. Man har ikke lov til at mene, at USAs politik er rigtig, man har ikke lov til at fremsætte visse meninger, uden at man bliver overfaldet og stenet, åndeligt talt.

Hr. Frode Jakobsen siger, at der ingen kinesiske soldater er hverken i Nord- eller Sydvietnam. Det er rigtigt nok. Men det er

[Erik Kragh.]

jo heller ikke den måde, Kina vil gennemføre sin politik på. Det er klart og tydeligt fra kinesisk side sagt, at man vil gennemføre sin politik ved de såkaldte nationale befrielseskrige.

I øvrigt har jeg i mit første indlæg redegjort for mine synspunkter, og der er ingen grund til at gentage dem. Derimod vil jeg gerne sige et par bemærkninger til det ærede medlem hr. A. C. Normann.

Det ærede medlem har nu to gange prøvet på at skyde mig noget i skoene, jeg ikke har sagt, og ligesom at miskreditere mig. I dag sagde det ærede medlem: gudskelov er det kun det ærede medlem hr. Erik Kragh, der gik imod min påstand om, at kommunismen ikke kan bekæmpes ved våben alene. Nøjagtigt det samme sagde det ærede medlem i debatten den 13. januar.

„Jeg tænker, at det eneste medlem af den konservative folketingsgruppe, som kunne komme ind på et forsvar for den idé, måtte være det ærede medlem hr. Erik Kragh.“

Det er for det første et forsøg på at diskriminere mig, men for det andet er det direkte urigtigt, og det var nu rart, om det ærede medlem, før han fremsætter den slags anklager, satte sig ind i, hvad jeg har sagt. Hvis det ærede medlem vil læse, hvad jeg sagde under debatten i januar, så vil han se, at jeg udtrykkelig fremhævede den økonomiske, humanitære og undervisningsmæssige indsats, som amerikanerne søger at gøre i Vietnam, at amerikanerne har anvendt 3-4 milliarder kr. i løbet af disse år udelukkende til humanitære formål. Endvidere at man nu efter Honolulukonferencen netop har lagt vægten på den amerikanske humanitære hjælp. Og jeg har ikke en eneste gang sagt, at man kan afvise kommunisme alene med våben. Jeg ved nok, at det ærede medlem også i en artikel i Land og Folk har prøvet at skyde mig det i skoene, men jeg må bede mig fritaget for, at man skyder mig noget i skoene, som jeg

ikke har sagt. Jeg har fremhævet, at forudsætningen for, at man kan få den humanitære hjælp gennemført, er, at området ikke forinden bliver erobret af kommunisterne ved militære styrker.

A. C. Normann: Det ligger mig virkelig fjernt at forsøge at skyde det ærede medlem hr. Erik Kragh noget i skoene, som ikke bør være i det ærede medlems sko. Men når det ærede medlem mener, at jeg diskriminerer ham ved den påstand, jeg her fremsatte, så ved jeg ikke, hvad han mener med diskriminere; det må være i forhold til andre. Jeg sagde i debatten i januar, at jeg kunne ikke tænke mig, at andre medlemmer af det konservative parti ville forsvare det synspunkt, at man kunne bekæmpe kommunismen med våbenmagt. Jeg ved ikke, om udtrykket „diskriminere“ skal dække over, at dette er urigtigt, og at der er andre medlemmer af det konservative folkeparti, der mener, at man kan dette. Jeg begriber blot ikke, hvorfor det ærede medlem hr. Erik Kragh anvendte megen energi på at tilbagevise min påstand om, at man ikke kunne bekæmpe kommunismen med våbenmagt, hvis han var enig i det. Det ærede medlem sagde til mig den 13. januar under udenrigsdebatten — det står spalte 2633 —:

„Det ærede medlem hr. A. C. Normann mener, at kommunismen ikke kan bekæmpes med våbenmagt, og jeg vil da gerne sige, at jeg tror heller ikke, at kommunismen alene kan bekæmpes med våbenmagt.“

Men udtrykket alene udelukker det for det første ikke, og dernæst siger det ærede medlem senere under samme forhandling — det står spalte 2633 — til mig:

„Jeg vil gerne anbefale hr. A. C. Normann at læse, hvad den kinesiske vice-premierminister, som hedder Lin Piao, skrev i september måned i fjor, hvor han citerede Maos sætning om, at den politiske magt sidder i kanonløbet, og at krig er revolutionens yderste udtryk.“

[A. C. Normann.]

Jeg ved ikke, om ikke det skulle berettigede mig til at opfatte det således, at det ærede medlem altså ville henlede min opmærksomhed på, at kanonløbet og krig var det, som i den forbindelse var afgørende. Det er rigtigt, at det ærede medlem har fremhævet amerikanernes store humanitære hjælp, og jeg tvivler da slet ikke om, at det ærede medlem — det har det ærede medlem også givet udtryk for — ganske klart forstår, at man i det mindste ved humanitær hjælp, ved sociale foranstaltninger, kan bekæmpe kommunismen, og at det er midler, man bør anvende i bekæmpelsen af den. Men én ting begriber jeg fortfarande ikke: at det ærede medlem overhovedet giver sig til at polemisere imod mig, hvis det er sådan, at det ærede medlem mener, at min udtalelse var korrekt.

Det ærede medlem spurgte mig dengang om, hvad jeg ville gøre, hvis man kom ud for aggression fra guerillastyrker. Jeg synes slet ikke, det har med vort emne her at gøre. Hvis man bliver angrebet af en væbnet styrke, så er den krig, man fører, ikke mod en eller anden isme, heller ikke mod kommunismen; så er det en krig imod den væbnede styrke, der har angrebet én, og jeg har da ikke nogen sinde drømt om at hævde det synspunkt, at man ikke skulle føre krig i tilfælde af et sådant angreb.

(Kort bemærkning).

Erik Kragh: For at det skal være helt klart, hvad det drejer sig om, så er det den bemærkning, det ærede medlem kom med, under debatten i dag, og som altså svarer til den, det ærede medlem kom med under debatten i januar. I dag sagde det ærede medlem ordret: Gudskelov er det kun det ærede medlem hr. Erik Kragh, der gik imod min påstand om, at kommunismen ikke kan bekæmpes ved våben alene.

(Kort bemærkning).

A. C. Normann: Jeg tillader mig at spørge det ærede medlem, om der da er andre, der går imod den, end det ærede medlem hr. Erik Kragh.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lukkeloven.

(Lovforslaget (nr. 140) findes i tillæg A. sp. 1807, fremsættelsen i tidenden sp. 3693).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Albertsen: I september 1963 stillede jeg til daværende handelsminister Baunsgaard et spørgsmål om lukketider i forbindelse med trafik kiosker med udgangspunkt i nogle problemer fra Marstal. Den daværende handelsminister stillede sig positivt med henblik på en kommende revision af lukkeloven, der skulle tilgodese dette problem, som det var rimeligt at fjerne.

Der er derfor god grund til at takke handelsministeren, fordi han nu kommer med et initiativ, som var nødvendigt, da spørgsmålet ikke administrativt kunne løses på grundlag af det løfte, som dengang blev afgivet. Jeg skal gerne som gammel Marstallerdreng kippe med flaget for kioskejeren i Marstal, der har foranlediget, at det nu er nødvendigt at gennemføre en sådan revision, fordi han så stædigt og så udholdende har fastholdt sin ret og er gået til de nødvendige instanser for at få sin ret. Denne stædighed er måske lidt af et karaktertræk, som der i høj grad er lokalhistorisk tradition for, så jeg skal da kun respektere, at dette er sket; det beviser jo også, at man med udholdenhed kan opnå resultater.

Den lovændring, som ministeren her foreslår, bygger jo især på hensynet til trafik kioskerne. Ministeren foreslår, at afgørelserne skal træffes af de lokale politimyndigheder — en praksis, som jeg synes er fornuftig. Det, der måske kan blive lidt vanskeligt, er, at opnå en ensartet bedømmelse af de problemer, der måtte opstå, såsom hvilke kiosker der må have lov at have en lukketid, som svarer til den, de større trafik kiosker i øjeblikket har. Jeg tror, at det, vi her må sigte mod, nok er det, som ministeren har foreslået, men at det administrativt må ligge helt klart med cirkulærer og retningslinjer, således at der ikke bliver tale om forskelligartet fortolkning, idet nogenlunde ensartede retningslinjer bør følges. Vi deler altså fra